

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН

за социјално укључивање Рома и Ромкиња
у општини Бела Паланка за период
2025–2027. године

Стручну и техничку подршку у изради Локалног акционог плана за социјално укључивање
Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025–2027. године
пружила је Регионална развојна агенција Југ

Бела Паланка, децембар 2024. године

САДРЖАЈ

1. УВОД	6
2. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ РОМА И РОМКИЊА У ОПШТИНИ БЕЛА ПАЛАНКА 2025-2027. ГОДИНЕ	7
3. СТРАТЕШКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР	10
4. ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ БЕЛА ПАЛАНКА	16
5. ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМСКОЈ НАЦИОНАЛНОЈ МАЊИНИ У ОПШТИНИ БЕЛА ПАЛАНКА	20
6. SWOT АНАЛИЗА	35
Образовање	36
Запошљавање	38
Становање	40
Здравствена заштита	41
Социјална заштита	42
7. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ	43
8. АКЦИОНИ ПЛАН	45
9. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА	86
10. ОКВИР ЗА ПРАЂЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а	94
11. ПРИЛОЗИ	95

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

Ради лакшег разумевања овог документа у наставку издвајамо изразе и скраћенице са њиховим значењима:

ПА	Педагошки асистент
ДЗ	Дом здравља Бела Паланка
ЛАП	Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025-2027. године
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
НВО	Невладина организација
ОЦД	Организација цивилног друштва
НСП	Новчана социјална помоћ
НСЗ	Национална служба за запошљавање Бела Паланка
НСО	Неформални сакупљачи отпада
ПУ	Предшколска установа „Драгица Лаловић“, Бела Паланка
ППП	Припремно предшколски програм
РС	Република Србија
МУП	Министарство унутрашњих послова
МП	Министарство просвете
МЗЖС	Министарство заштите животне средине
МДУЛС	Министарство државне управе и локалне самоуправе
МИНРЗС	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
ЗЗЈЗ	Завод за јавно здравље Пирот
РФЗО	Републички фонд за здравствено осигурање
ОШ	Основна школа „Љупче Шпанац“, Бела Паланка Основна школа „Јован Аранђеловић“, Црвена Река
СШ	Средња школа „Никета Ремезијански“, Бела Паланка
ЦСР	Центар за социјални рад „Бранко Миловановић Цига“, Бела Паланка
ИРК	Интерресорна комисија општине Бела Паланка
ЈКП	Јавно комунално предузеће „Комнис“ Бела Паланка
ФОО	Формално образовање одраслих
РРА	Регионална развојна агенција Југ доо Ниш
Радна група	Радна група за израду Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња на територији општине Бела Паланка

Сви термини којима су у тексту означени припадност, положаји, професије, односно занимања, изражени у граматичком мушком роду, подразумевају природни мушки и женски род лица на које се односе.

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ

Поштоване суграђанке и суграђани,

Пред вама је Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025-2027. године.

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка усклађен је са Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022-2030. године и Планом развоја општине Бела Паланка за период 2021-2028. године. Доношење оваквог планског документа значиће унапређење положаја Рома и Ромкиња уз уважавање људских и мањинских права и постизање веће социјалне укључености. Локални акциони план представља документ јавне политике којим се на целовит начин утврђују стратешки правци деловања у циљу побољшања квалитета живота ромске популације у областима образовања, становања, запошљавања, здравствене и социјалне заштите.

Овај документ представља нашу заједничку визију и опредељење да градимо инклузивну заједницу у којој сви наши грађани имају једнаке шансе за достојанствен живот, образовање, запослење и развој. Ромска заједница је неизоставан део друштвеног и културног ткива Беле Паланке. Међутим, свима нам је јасно да су Ромкиње и Роми, и поред својих бројних потенцијала, често суочени са специфичним изазовима који отежавају њихов свакодневни живот. Израда овог стратешког документа није само административни корак, већ израз наше посвећености да решавамо ове изазове на свеобухватан, одржив и одговоран начин.

Локални акциони план није обичан документ, већ кључни алат који нам омогућава да препознамо приоритете, осмислимо конкретне мере и дефинишемо кораке ка њиховом остваривању. Њиме се стварају предуслови за спровођење пројеката који ће побољшати квалитет живота ромске заједнице – од унапређења образовања и повећања запослености до решавања питања становања, здравствене заштите и социјалне инклузије.

Овај план је такође основ за повлачење финансијских средстава из државних и међународних фондова, што ће нам омогућити да спроведемо пројекте који ће донети стварне и опипљиве резултате. Јасно дефинисани циљеви и мере у овом документу не само да ће допринети побољшању положаја Ромкиња и Рома, већ ће допринети и укупном развоју наше општине. Наш циљ је јасан – стварање друштва једнаких могућности у којем сви наши суграђани, без обзира на националну, социјалну или економску припадност, могу да живе достојанствено и развијају своје потенцијале. Локални акциони план није само формални документ, већ представља основу за спровођење конкретних пројеката и иницијатива које ће унапредити квалитет живота Ромкиња и Рома у Белој Паланци.

Посебно бих желео да истакнем значај партиципације ромске заједнице у процесу израде овог плана. Њихови предлози, потребе и очекивања постали су основа наших активности, јер само на тај начин можемо осигурати да наши напори заиста одговарају њиховим потребама. Такође, захваљујем се свим институцијама, организацијама цивилног друштва и појединцима који су допринели изради овог документа јер њихово знање, искуство и посвећеност дали су овом плану додатну вредност и релевантност.

Спроводећи овај план, шаљемо јасну поруку: **Бела Паланка је заједница солидарности, разумевања и једнаких могућности за све.**

Позивам све суграђанке и суграђане да нам се придруже у његовој реализацији, јер само заједничким радом можемо створити друштво у којем је сваки појединац поштован и вреднован.

Председник општине Бела Паланка

Горан Миљковић

1. УВОД

Усвајањем Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године ("Службени гласник РС", број 23 од 17. фебруара 2022.), Влада Републике Србије је показала спремност да настави напоре за унапређењем положаја највеће националне мањине у Србији. Наведена стратегија је водећи стратешки документ који позива институције на националном и локалном нивоу за предузимање одговорности и активности ради социјалног укључивања Рома и Ромкиња и сузбијање дискриминације према овој националној мањини, а такође и за стварање услова за потпун приступ остваривању људских и мањинских права. Важно је навести да су Ромкиње посебно рањива група и да унапређењу њиховог положаја треба додатно посветити пажњу како на националном тако и на локалном нивоу.

Национална стратегија садржи циљеве и мере у осам приоритетних области: образовање, запошљавање, становање, здравствена заштита, социјална заштита, борба против циганизма и дискриминације, сиромаштво и социјална искљученост и партиципација. Примена овог документа обезбеђује се кроз национални Акциони план који се усваја за двогодишњи период и у току је имплементација Акционог плана за период од 2022. до 2024. године. Даља имплементација националног стратешког документа на локалном нивоу обезбеђује се кроз Локалне акционе планове за социјалну инклузију Рома и Ромкиња, које усвајају општине и градови.

Општина Бела Паланка приступила је изради Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период од 2025. до 2027. године (у даљем тексту: ЛАП) који у трогодишњем периоду дефинише правце деловања општине Бела Паланка у области социјалног укључивања Рома и Ромкиња, кроз конкретне мере и активности за побољшање положаја припадника ромске заједнице, а са друге стране уз јасне механизме помоћу којих се може пратити остваривање дефинисаних циљева.

Локални акциони план представља документ јавне политике којим се на целовит начин сагледава тренутно стање и проблематика ромске националне заједнице у свим најважнијим сегментима живота, а то су: образовање, становање, запошљавање, здравствена и социјална заштита.

Циљ израде локалног акционог плана јесте побољшање социјално-економског положаја ромске националне заједнице у општини Бела Паланка, уз пуно уважавање људских и мањинских права и постизање веће социјалне укључености Рома и Ромкиња у свим сегментима друштва у локалној заједници.

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025–2027. године израђен је у складу са Законом о планском систему РС ("Сл. гласник РС", бр. 30/2018), као и Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022–2030. године, у партнерству са свим заинтересованим странама у циљу одрживости, транспарентности и демократичности процеса његовог доношења.

Полазну основу за формулисање Локалног акционог плана, представљају дефинисани правци развоја у Стратегији за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022–2030. године, кроз сагледавање европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, пре свега Плана развоја општине Бела Паланка за период 2021–2028. године, као и програма и пројеката који се реализују у општини Бела Паланка.

Општина Бела Паланка има развијену праксу стратешког планирања, не само у области укупног развоја, него и у области унапређења положаја Рома и Ромкиња, с обзиром на то да је у претходном периоду био усвојен и имплементиран Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2021–2023. године.

Иницирањем израде Локалног акционог плана за период 2025–2027. године, обезбеђен је континуитет у планирању, али су истовремено створени услови да се искористе резултати из претходног периода и реализују активности које нису реализоване.

Општина Бела Паланка, на овај начин, изражава велику заинтересованост и иницијативу за унапређење квалитета живота свих грађана на својој територији, а посебно грађана ромске популације.

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ РОМА И РОМКИЊА У ОПШТИНИ БЕЛА ПАЛАНКА 2025-2027. ГОДИНЕ

Процес стратешког планирања је био заснован на методологији¹ која је усклађена са Законом о планском систему и Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика. Припрема нацрта ЛАП-а је подразумевала спровођење следећих пет фаза у процесу стратешког планирања:

ФАЗА 1: ПРИПРЕМНЕ АКТИВНОСТИ

АКТИВНОСТИ:

Доношење Одлуке о приступању изради Локалног акционог плана

Именовање Радне групе од стране ЈЛС

Утврђивање детаљног плана активности

Припрема за прикупљање података - Уводни састанак

ФАЗА 2: ПРИПРЕМА СИТУАЦИОНЕ АНАЛИЗЕ

АКТИВНОСТИ:

Прикупљање, обрада података и припрема ситуационе анализе по областима

Радионица за израду SWOT анализе у пет приоритетних области

Консултације са фокус групама

ФАЗА 3: ИЗРАДА ПРЕДЛОГА НАЦРТА ЛАП-А

АКТИВНОСТИ:

Радионица за дефинисање општег циља, посебних циљева и мера заједно са индикаторима за мерење учинка

Радионица за припрему акционог плана којим се детаљно разрађују мере, а који садржи: назив активности, носиоце активности, партнере, временски оквир и потребна финансијска средства за реализацију активности према изворима финансирања

¹ <https://www.skgo.org/projekat/podrska-eu-inkluziji-roma-osnazivanje-lokalnih-zajednica-za-inkluziju-roma/biblioteka>

ФАЗА 4: СПРОВОЂЕЊЕ ЈАВНЕ РАСПРАВЕ

АКТИВНОСТИ:

Објављивање нацрта ЛАП-а на интернет презентацији општине
Расписивање позива за Јавну расправу
Јавна презентација нацрта ЛАП-а
Припрема Извештаја о спроведеној јавној расправи

ФАЗА 5: ПРИПРЕМА НАЦРТА ЛАП-А ЗА УСВАЈАЊЕ

АКТИВНОСТИ:

Уношење коментара пристиглих путем мејла и са отвореног састанка
Достављање припремљеног нацрта ЛАП-а надлежном телу на сагласност и
припрему за усвајање на Скупштини

За израду документа формирана је Радна група и именован координатор, у складу са Одлуком о приступању изради Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка.

На основу усвојене методологије, послови координације израде ЛАП-а поверени су Радној групи за израду Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња на територији општине Бела Паланка коју чине: представници општинске управе, стручна лица општинских јавних предузећа и установа, стручна лица републичких јавних предузећа и установа, представници социјалних, образовних и здравствених институција и представници цивилног сектора ромске популације.

Образована је Радна група за израду Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња на територији општине Бела Паланка, у следећем саставу:

1. Јелица Спасић Огњановић – координатор Радне групе – чланица Општинског већа задужена за области: средње и високо образовање, омладина, спорт и националне мањине
2. Наташа Андрејевић – Регионална развојна агенција ЈУГ
3. Биљана Миленковић – Одсек за израду пројеката развоја општине Бела Паланка
4. Марија Анђелковић – Одељење за урбанизам, грађевинарство, имовинско-правне и стамбено-комуналне послове општине Бела Паланка
5. Даница Тодоров Антић – Скупштина општине Бела Паланка
6. Марко Деспотовић – Пројектни тим општине Бела Паланка
7. Ана Миленовић - Одељење за буџет и финансије општине Бела Паланка
8. Наташа Живковић - Одељење за урбанизам, грађевинарство, имовинско-правне и стамбено-комуналне послове општине Бела Паланка
9. Зоран Стефановић - Одељење за урбанизам, грађевинарство, имовинско-правне и стамбено-комуналне послове општине Бела Паланка
10. Иван Тоскић – ромски координатор у општини Бела Паланка
11. Ксенија Дурмишевић – представник ромске националне мањине
12. Влада Гуњић – удружење грађана „Уједињени, сложни Роми“, Бела Паланка
13. Саша Манић – удружење грађана „Јаг“, Бела Паланка
14. Марија Голубовић – Центар за социјални рад „Бранко Миловановић Цига“, Бела Паланка
15. Марина Величковић – Национална служба за запошљавање

16. Владимир Ђирић – ЈКП „Комнис“ Бела Паланка
17. Сандра Живковић – Дом здравља Бела Паланка
18. Јелена Лилић - Дом здравља Бела Паланка
19. Милица Игић – ПУ „Драгица Лаловић“, Бела Паланка
20. Драгана Јеврић – ОШ „Љупче Шпанац“, Бела Паланка
21. Сања Ђурић - ОШ „Љупче Шпанац“, Бела Паланка
22. Нела Дурмишевић – ОШ „Јован Аранђеловић“, Црвена Река
23. Санела Цонић – СШ „Никета Ремезијански“, Бела Паланка

Након формирања Радне групе за израду ЛАП-а, спроведена је детаљна анализа стања за све тематске области, која је поред података званичне статистике и релевантних институција, укључивала и процене и ставове запослених у институцијама и организацијама чије поље рада је повезано са унапређењем положаја Рома и Ромкиња. Овакве процене и ставови су посебно важни јер је потребно сагледати ширу слику и узети у обзир утицаје многобројних фактора, који заједно са другим етничким и културолошким елементима делују на различите аспекте живота Рома и Ромкиња. У наредним корацима, на основу анализе, дефинисани су предлози општег и посебних циљева, као и мере и активности за њихово остваривање. У току свеобухватног процеса израде документа фокус је био на укључивању представника ромске заједнице, с обзиром на то да су они директни корисници планираних мера и да могу дати процену изводљивости и сврсисходности предложених активности и мера.

Током припреме нацрта ЛАП-а организоване су следеће радионице и састанци Радне групе:

- **Уводна једнодневна радионица** одржана је 09. 07. 2024. током које је члановима Радне групе представљена методологија за израду ЛАП-а, упитник за сакупљање података и договорен временски оквир за израду анализе стања;
- **Једнодневна радионица за финализацију анализе стања са SWOT анализом** одржана је 10. 09. 2024. током које је урађена SWOT анализа за 5 области: образовање, становање, запошљавање, здравствена заштита и социјална заштита;
- **Прва фокус група са представницима ромске заједнице**, одржана је кроз директни контакт са ромском заједницом, у другој половини септембра, са циљем прикупљања информација о тренутном стању и проблемима у областима социјалне инклузије ромске националне мањине на територији општине Бела Паланка;
- **Једнодневна радионица за израду циљева и мера** одржана је 15. 10. 2024. током које су дефинисани општи циљ, посебни циљеви и мере за сваку област социјалног укључивања ромске заједнице, укључујући и индикаторе;
- **Једнодневна радионица за израду акционог плана ЛАП-а** одржана је 20.11. 2024. где су дефинисане активности за стратешке мере, њихови носиоци и партнери, рок за имплементацију, као и средства неопходна за њихову реализацију, укључујући и финансијске изворе;
- **Друга фокус група са представницима ромске заједнице** одржана је кроз директни контакт са ромском заједницом, у другој половини новембра, са циљем прикупљања коментара и предлога за унапређење акционог плана ЛАП-а;
- **Јавна расправа о нацрту ЛАП-а** одржана је у периоду од 15.11. до 05.12.2024. године.

Консултације са заинтересованим странама биле су континуиран процес током израде Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка 2025 - 2027. године и спровођене су од самог почетка израде овог документа. Превасходни циљ консултација је био прикупљање информација о тренутном стању и проблемима у областима

социјалне укључености ромске националне заједнице на територији општине, као и повратних информација о предложеним променама које треба да се постигну спровођењем ЛАП-а. Поред тога, консултације су имале за циљ и да се утврде мишљења и ставови према предложеним опцијама, мерама и решењима, као и да се прикупе додатни предлози о могућим правцима акције. Представници ромске заједнице били су укључени у Радну групу за израду нацрта ЛАП-а, а учествовали су и у две фокус групе, као и у јавној расправи о нацрту документа.

Процес консултација је обухватао и прикупљање предлога, коментара и сугестија заинтересованих страна након израде нацрта стратешког документа, а у циљу провере и побољшања предлога основних решења и унапређења документа јавне политике.

Кључна питања којима се ЛАП бавио су: какав је тренутни положај припадника ромске националне мањине у локалној заједници, шта је утицало на такво стање, какве су перспективе, које су активности и мере на располагању, као и који ефекти се очекују да буду постигнути реализацијом овог документа.

На основу предлога заинтересованих страна у процесу спровођења јавне расправе о нацрту ЛАП-а, у складу са задатим временским оквирима донета је Одлука о измени Одлуке о приступању изради Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период од 2024. до 2026. године, где се мења период важења и гласи: Одлука о приступању изради Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период од 2025. до 2027. године.

Стручну и техничку подршку у изради Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025–2027. године пружила је Регионална развојна агенција Југ, доо Ниш.

3. СТРАТЕШКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

3.1. Усклађеност ЛАП-а са међународним и националним стратешким и правним оквиром

С обзиром да је овај плански документ усклађен са циљевима и мерама националне *Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022 - 2030. године*, очигледна је његова веза и усклађеност са релевантним међународним и европским прописима и документима у области заштите људских и мањинских права, на чијим изворима је израђена и сама национална Стратегија. Међу најзначајним документима су они усвојени у следећим међународним организацијама:

- ❖ **Уједињене нације** (Универзална декларација о људским правима, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, Декларација УН о сузбијању насиља над женама, Конвенција о правима детета, Декларација о правима припадника националних или етничких, верских или језичких мањина, Циљеви одрживог развоја Агенде 2030 итд.),
- ❖ **Савет Европе** (Конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Европска социјална повеља, Стразбуршка декларацији о Ромима, Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, те многобројне препоруке, декларације и резолуције Савета Европе које су посвећене уређењу права Рома у области образовања, здравља, становања, рада и економског оснаживања)
- ❖ **Европска унија** (Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома и Ромкиња, Стратешки оквир ЕУ за једнакост, укључивање и учешће Рома за период од 2020- 2030., Акциони план ЕУ за борбу против расизма за период 2020-2025.године).

Најважнији стратешки оквир на националном нивоу за израду ЛАП-а представља **Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године**. Основни разлог за доношење ове стратегије је стварање услова за социјалну укљученост, смањење сиромаштва и сузбијање дискриминације Рома, односно стварање услова за пун приступ остваривању људских права лица ромске националности. Поред тога, разлози због којих је донета ова стратегија произашли су из потребе да се створе предуслови за остваривање поменутих стратешких циљева, у смислу да се:

- Успоставе механизми за спровођење, планирање, праћење и унапређење усвојених мера и активности;
- Развију капацитети и одговорност органа државне управе и локалне самоуправе да се ефикасно старају о остваривању и заштити права лица ромске националности;
- Обезбеде средства у буџету Републике Србије, буџетима јединица локалне самоуправе, као и код међународних развојних партнера који делују у Републици Србији за финансирање стратешких мера;
- Делотворно укључе представници ромске заједнице у поступке осмишљавања и спровођења стратешких мера и остваривања гарантованих људских права на рад, становање, образовање, социјалну и здравствену заштиту.

Када говоримо о националном правном оквиру, ЛАП је усклађен са Уставом Републике Србије и бројним законима који уређују поједина питања у приоритетним областима социјалне инклузије Рома и Ромкиња, међу којима су најзначајнији:

- Закон о локалној самоуправи
- Закон о планском систему
- Закон о заштити права и слобода националних мањина
- Закон о националним саветима националних мањина
- Закон о забрани дискриминације
- Закон о социјалној заштити
- Закон о финансијској подршци породици са децом
- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о предшколском васпитању и образовању
- Закон о основном образовању и васпитању
- Закон о средњем образовању и васпитању
- Закон о уџбеницима
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености
- Закон о планирању и изградњи
- Закон о становању и одржавању зграда
- Закон о здравственој заштити
- Закон о здравственом осигурању
- Закон о јавном здрављу
- Закон о матичним књигама
- Закон о социјалној карти
- Закон о управљању миграцијама, итд.

3.2. Локална планска документа и јавне политике

Општина Бела Паланка је један од учесника у планском систему и она у складу са својим надлежностима планира локалне јавне политике, анализира њихове ефекте, припрема и усваја планска документа, спроводи и прати њихову реализацију, и вреднује њихове учинке у циљу

преиспитивања и унапређења јавних политика у будућности. У моменту израде овог ЛАП-а, Општина Бела Паланка је имала 6 важећих планских документа/докумената јавних политика, и то:

- План развоја општине Бела Паланка за период 2021- 2028.године
- Средњорочни план општине Бела Паланка за период 2023 – 2025. године
- Стратегија развоја урбаног подручја општине Бела Паланка за период 2024-2034. године
- Стратегија за унапређивање предшколског васпитања и образовања општине Бела Паланка за период 2021-2024. године
- Локални акциони план запошљавања за 2024. годину
- Локални акциони план за инклузију неформалних сакупљача у формални сектор управљања отпадом за општину Бела Паланка за период 2020-2025. године.

Радна група је током припреме нацрта ЛАП-а узела у обзир циљеве, мере и активности дефинисане постојећим планским документима општине вишег степена општости, а који се непосредно односе на унапређење положаја Рома и Ромкиња и њихову инклузију у различитим областима, како би се обезбедило да нацрт ЛАП-а буде усклађен са њима. Реч је о следећим документима: План развоја општине Бела Паланка за период 2021-2028. године; Стратегија развоја урбаног подручја општине Бела Паланка за период 2024-2034. године; Локални акциони план за инклузију неформалних сакупљача у формални сектор управљања отпадом за општину Бела Паланка за период 2020-2025. године.

У табелама испод су представљени приоритети, циљеви и мере из наведених докумената.

Табела 1. Развојни правци, приоритетни циљеви и мере из Плана развоја општине Бела Паланка 2021-2028. године значајни за социјално укључивање Рома и Ромкиња

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 1. УНАПРЕЂЕЊЕ ЈАВНЕ УПРАВЕ И ДРУШТВЕНИХ ДЕЛАТНОСТИ	
Приоритетни циљ 1.4. Унапређење и модернизација здравствене и социјалне заштите	<p><i>Мера 1.4.1. Промоција здравља и здравих стилова живота и организовање и спровођење превентивно – здравствених прегледа свих категорија становништва (деца, жене, стари)</i></p> <p><i>Мера 1.4.5. Успостављање нових услуга социјалне заштите и повећање обима, капацитета и обухвата корисника постојећих услуга социјалне заштите</i></p> <p><i>Мера 1.4.6. Унапређење положаја особа са инвалидитетом</i></p> <p><i>Мера 1.4.7. Развој и промоција социјалног предузетништва</i></p> <p><i>Мера 1.4.8. Израда Програма унапређења социјалне заштите на територији општине Бела Паланка</i></p>
Приоритетни циљ 1.6. Унапређење и модернизација система образовања	<p><i>Мера 1.6.2. Унапређење положаја ученика у систему образовања</i></p> <p><i>Мера 1.6.3. Редовно стручно усавршавање запослених у образовању – формално и неформално образовање кроз обуке, семинаре и тренинге</i></p> <p><i>Мера 1.6.4. Израда Програма развоја предшколског образовања у општини Бела Паланка</i></p>
РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 2. РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	

Приоритетни циљ 2.1. Планирање и пројектовање инфраструктурних мрежа и објеката	<i>Мера 2.1.2. Израда урбанистичких планова и урбанистичко-техничких докумената</i> <i>Мера 2.1.3. Израда пројектно-техничке документације за изградњу и реконструкцију комуналних објеката у граду и селима</i>
Приоритетни циљ 2.2. Развој и унапређење саобраћајне инфраструктуре	<i>Мера 2.2.1. Редовно одржавање и реконструкција путева и улица</i>
Приоритетни циљ 2.6. Квалитетно и поуздано водоснабдевање и одвођење отпадних вода	<i>Мера 2.5.1. Изградња нове примарне и секундарне водоводне мреже у граду и селима и реконструкција постојеће водоводне мреже у граду и селима</i> <i>Мера 2.5.2. Изградња нове и реконструкција постојеће канализационе мреже у граду и селима</i> <i>Мера 2.5.3. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода</i>
Приоритетни циљ 2.6. Управљање комуналним и осталим отпадом	<i>Мера 2.6.5. Набавка специјализованих возила, посуда за одлагање комуналног отпада и посуда за примарну селекцију отпада за привреду и домаћинства</i>
РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 3. РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ	
Приоритетни циљ 3.2. Подршка развоју локалне пословне заједнице	<i>Мера 3.2.4. Усклађивање образовних профила у средњим стручним школама са потребама локалне пословне заједнице</i> <i>Мера 3.2.5. Стручна пракса за незапослена лица кроз ЛАПЗ</i>

Извор: План развоја општине Бела Паланка 2021-2028. године

Табела 2. Приоритетни циљеви и мере из Локалног акционог плана за инклузију неформалних сакупљача у формални сектор управљања отпадом за општину Бела Паланка за период 2020-2025. године значајни за социјално укључивање Рома и Ромкиња

РАЗВОЈНИ ПРАВЦИ	
Оперативни циљ 2. Дефинисати и унапредити политику запошљавања НСО кроз локалну политику развоја општине Бела Паланка	<i>Мера 1. Доношење и усвајање стратешких локалних планова (са фокусом на запошљавање НСО) у општини Бела Паланка</i>
Оперативни циљ 3. Легализовати рад неформалног сектора сакупљача отпада у општини Бела Паланка	<i>Мера 1. Регистрација индивидуалних сакупљача секундарних сировина</i> <i>Мера 2. Давање субвенција и помоћи регистрованим индивидуалним сакупљачима и регистрованим удружењима сакупљача</i>

Извор: Локални акциони план за инклузију неформалних сакупљача у формални сектор управљања отпадом за општину Бела Паланка за период 2020-2025. године

3.3. Ефекти реализације претходног ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

Општина Бела Паланка је израдила Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња на територији општине Бела Паланка, за период од 2021-2023. године, у сарадњи са Сталном конференцијом градова и општина, у оквиру Програма ИПА 2016 „ЕУ подршка инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома“. Кровни документ за израду овог ЛАП-а била је Стратегија одрживог развоја општине Бела Паланка за период од 2010. до 2020. године. ЛАП је био усклађен са Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016-2025. године.

Акционим планом за социјално укључивање Рома и Ромкиња на територији општине Бела Паланка за период од 2021. до 2023. године дефинисан је општи циљ: **Унапређење положаја Рома и Ромкиња на територији општине Бела Паланка.**

ЛАП је имао пет посебних циљева који доприносе остварењу општег циља, и то по један посебан циљ у свакој од пет кључних области релевантних за социјално укључивање ромске националне мањине- образовање, становање, запошљавање, здравствена и социјална заштита.

Посебан циљ 1: Повећање укључености деце и младих из ромске заједнице у све нивое васпитања и образовања.

Посебан циљ 2: Укључивање радно способних припадника ромске националне мањине на формално тржиште рада, повећање запошљивости, запошљавање и економско оснаживање

Посебан циљ 3: Унапређење услова становања ромске популације.

Посебан циљ 4: Унапређење здравствене заштите ромског становништва.

Посебан циљ 5: Унапредити приступ услугама социјалне заштите и доступност новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници

Посебни циљеви се остварују реализацијом већег броја мера у свакој посебној области, а њихова остварљивост се прати и мери на основу индикатора исхода, за које су утврђене базне и циљане вредности.

ОБРАЗОВАЊЕ

Посебан циљ 1: Повећање укључености деце и младих из ромске заједнице у све нивое васпитања и образовања.

Мере:

1.1 Повећање броја ромске деце која похађају целодневни и полудневни боравак и потпун обухват ромске деце припремним предшколским програмом

1.2 Смањење броја ученика који напуштају и нередовно похађају основну и средњу школу

1.3 Побољшање материјалног и социјалног положаја ромских ученика основних, средњих школа и студената

1.4 Смањење дискриминације према ромским ученицима у васпитно-образовном процесу и ван њега.

ЗАПОШЉАВАЊЕ

Посебан циљ 2: Укључивање радно способних припадника ромске националне мањине на формално тржиште рада, повећање запошљивости, запошљавање и економско оснаживање.

Мере:

2.1 Повећање броја Рома који користе програме Националне службе за запошљавање

- 2.2 Подстицање развоја предузетништва код ромске популације
- 2.3 Унапређење квалификација и компетенција за повећање конкурентности на тржишту рада
- 2.4 Економско оснаживање Ромкиња
- 2.5 Подстицати запошљавање Рома и Ромкиња у локалним институцијама.

СТАНОВАЊЕ

Посебан циљ 3: Унапређење услова становања ромске популације.

Мере:

- 3.1 Опремање насеља Мурица канализационом мрежом
- 3.2 Обезбедити правну и техничку помоћ лицима ромске националности при решавању имовинско правних односа у поступцима озакоњења стамбених објеката
- 3.3 Побољшање комунално хигијенских услова у ромским насељима
- 3.4 Израда техничко урбанистичке документације за подстандардна ромска насеља
- 3.5 Унапредити услове становања ромске популације кроз изградњу, адаптацију и санацију стамбених објеката.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 4: Унапређење здравствене заштите ромског становништва.

Мере:

- 4.1 Превенција малолетничких трудноћа
- 4.2 Побољшање доступности здравствене заштите ромском становништву.
- 4.3 Унапређење хигијенско - епидемиолошких услова у ромским насељима у циљу спречавања настанака и ширења заразних и паразитарних болести.
- 4.4 Повећан обухват ромског становништва здравствено превентивним активностима, нарочито старијих од 65 година
- 4.5 Јавно здравствени рад са ромском популацијом

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 5: Унапредити приступ услугама социјалне заштите и доступност новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници

Мере:

- 5.1 Појачан рад на превенцији малолетничке деликвенције у сарадњи са ОЦД и образовним институцијама.
- 5.2 Укључивање Рома и Ромкиња старијих од 65 година у локалне услуге социјалне заштите.
- 5.3 Развијање програма подршке Ромкињама
- 5.4 Информисање ромске популације о правима из области социјалне заштите и пружање помоћи при остваривању права.

Реализација претходног ЛАП-а произвела је одређене ефекте по унапређење положаја ромске националне мањине у општини Бела Паланка.

Комплетна Анализа ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период од 2021-2023. године дата је у прилогу овог документа.

3.4. Локални институционални оквир у области социјалног укључивања Рома и Ромкиња

У Белој Паланци постоје локални механизми који имају за циљ да оперативно олакшају приступ остваривању људских и мањинских права, као и социјалну инклузију ромске популације на територији општине.

Именован је координатор за ромска питања који је радно ангажован на основу Уговора на одређено време. Основна улога координатора за ромска питања јесте да као представник локалне самоуправе пружа стручну и техничку помоћ ромској заједници на територији општине у циљу решавања проблема и задовољавања потреба ромске националне мањине и унапређења њеног социо-економског положаја. Координатор за ромска питања учествује и у дефинисању приоритета и прати спровођење локалних стратешких мера за инклузију Рома.

У општини је формиран Савет за међунационалне односе који броји 8 чланова, од чега је 4 члана ромске националности и Комисија за родну равноправност у којој нема чланова ромске националности. Такође, формиран је Савет за здравље, Савет за миграције и Савет за родну равноправност и у њима нема чланова ромске националности.

Важне локалне механизме у непосредном раду са ромском заједницом представљају педагошки асистенти и здравствени медијатори. Педагошки асистенти имају важну улогу у повећању обухвата деце ромске националности у предшколским установама, основним и средњим школама, уз пружање континуиране подршке деци у похађању наставе и превазилажењу тешкоћа са којима се суочавају током школовања.

На подручју општине Бела Паланка налази се једна предшколска установа, два истурена одељења предшколске установе, две основне школе, једно одељење припремно-предшколског програма при основној школи и једна средња школа. Укупно је ангажовано четири педагошких асистената, и то у следећим установама: ОШ „Љупче Шпанац“ Бела Паланка и ОШ „Јован Аранђеловић“ Црвена Река.

Поред наведених установа у којима су педагошки асистенти већ ангажовани, постоји потреба за ангажовањем педагошких асистената и у предшколској установи и средњој школи.

Представници ЈЛС постојећу сарадњу педагошких асистената са другим релевантним установама/институцијама/организацијама, у овом случају са ИРК и Удружењем грађана „Те деум“, и осталим представницима цивилног друштва оцењују као добру и истичу потребу за додатним ангажовањем педагошких асистента.

Општина Бела Паланка нема ангажованог здравственог медијатора на својој територији. Здравствени медијатор је у претходном периоду био ангажован у оквиру пројектних активности, али након реализације пројекта Општина није успела да реши проблем финансирања овог изузетно значајног локалног механизма који представља спону између здравственог система и грађана ромских насеља, како би се омогућио што бољи увид здравствених установа у стање у овим насељима и повећао број правовременог јављања лекару.

На територији општине Бела Паланка постоји 47 организација цивилног друштва, од чега интересе Рома и Ромкиња заступају следеће организације:

- Удружење „Јаг“ Бела Паланка
- Удружење „Уједињени и сложни Роми“ Бела Паланка
- Удружење „Романо дром“ Бела Паланка
- Удружење „Роми за ново време“ Бела Паланка

4. ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ БЕЛА ПАЛАНКА

4.1. Географски положај и историјски подаци

Општина Бела Паланка се налази у југоисточној Србији, на територији Пиротског округа. Смештена је у долини средњег Понишавља између Ниша и Пирота, у подножју Суве и Старе Планине на 394 метара надморске висине и захватајући површину од 517 km² представља једну од најзначајнијих саобраћајних раскрсница Србије и Балкана. Цело средње Понишавље има 55 насеља, а централно место са градским и административним функцијама је Бела Паланка.

Место је подигнуто на темељима античке Ремезијане, једно од најстаријих места на подручју Балкана. Првобитна насеља основали су Реми, племе келтског порекла 280. године пре нове ере у подножју Малог и Великог курила, у окуци Коритничке реке, која се улива у Нишаву.

Урбано насеље на територији данашње општине постоји у континуитету већ 2300 година, а добило је на значају када је у античко време, управо овде изграђен врло значајан и чувени римски пут ВИА МИЛИТАРИС. Бела Паланка, тадашња Ремезијана, постаје врло брзо једно од најзначајнијих места у римској империји – место у коме су боравили цареви, краљеви, путописци.

На територији општине постоји велики број археолошких налазишта из доба Римског царства – Ремесиана. Античка Ремезијана проглашена је спомеником културе од стране Републичког завода за заштиту и научно проучавање споменика културе Републике Србије.

Бројни историјски и материјални докази говоре колико је Бела Паланка заиста била значајна, који се и данас могу видети.

Данас се Бела Паланка налази на важном интерконтиненталном путу који представља главну комуникациону артерију која спаја Централну и Западну Европу са Блиским Истоком. Кроз општину Бела Паланка пролази 32 km крака Коридора 10 – међудржавног пута високе важности који спаја Ниш и Софију. Удаљена је од Београда 280 km, од Ниша 42 km, од Пирота 27 km и од Софије 108 km. Граничи се са општинама Пирот, Бабушница, Гаџин Хан, Ниш, Књажевац и Сврљиг.

Близина ових великих градова на располагање ставља и међународне аеродроме са припадајућим карго терминалима (Ниш, Софија).

Међународни гранични прелаз са Републиком Бугарском – Градина, налази се на 53 km удаљености од Беле Паланке.

Једина железничка веза Србије са Републиком Бугарском пролази кроз Белу Паланку и део је међународног коридора Лондон – Париз – Београд – Ниш – Истанбул за транспорт путника и робе. У Белој Паланци налази се и железнички терминал за утовар робе са припадајућим складиштима.

4.2. Демографски подаци

Према попису становништва, домаћинства и станова из 2022. године, у општини живи 9.947 становника у 4.145 домаћинстава. Просечан број чланова по домаћинству износи 2,4, а густина насељености је око 19 становника по km². Од укупног броја, 5.136 становника су мушкарци, што чини 51,63%, а 4.811 становника, односно 48,37% су жене. У урбаном подручју живи 7.140 (72%) становника, а у руралном 2.807 (28%) становника. Просечна старост становништва износи 47,8 година, што је за 3,9 године више од националног просека.

Општина Бела Паланка има изразито неповољну старосну структуру. Број становника преко 65 година, према попису становништва из 2022. године износи 2.855, што представља више од четвртине (28,7%) укупног становништва општине.

На подручју општине Бела Паланка живи 5.867, односно 59%, радно способних грађана старости од 15 до 64 године, број пунолетног становништва износи 8.474 или 85%, док број деце старости до 15 година износи 1.225, односно 12,3% укупног становништва.

Број становника општине Бела Паланка стално се смањује. Према попису становништва из 1991. године, општина је имала 16.447 становника, 2002. године 14.381 становника, а 2011. године 12.126 становника. Поред негативне стопе природног прираштаја, која је у 2023. години износила -12,5%, на смањење броја становника у општини утицале су и миграције становништва у веће градове, индустријске и универзитетске центре, превасходно из економских разлога. Укупан број становника је у опадању, при чему број становника у руралном подручју више опада, са 33% у 2011. години на 28% у 2022. години, док број становника у градском насељу изражен у релативном износу, бележи раст са 67% у 2011. години на 72% у 2022. години. Поред негативног природног прираштаја, појава старачких домаћинстава додатно погоршава демографску, али и привредну слику овог краја. Општина Бела Паланка има 6.450, односно 65% економски неактивног становништва, што је скоро двоструко више у односу на економски активно становништво, које износи 3.497 становника, односно 35%. У оквиру економски активног становништва, више од половине (52%) је незапослено. Највише запослених ради у секундарном, а најмање у примарном сектору привреде. Старење становништва, опадање броја активних радника и могућности за генерисање прихода, уз неповољну образовну структуру становништва, значајно погоршавају стање сиромаштва у руралним подручјима Беле Паланке.

Општина Бела Паланка је према званичној статистици етнички хетерогена средина са уделом српског становништва од 82,14% у укупном броју становника. Најбројније мањинске етничке заједнице су Роми (14,82%), Руси (0,17%) и Бугари (0,10%).

Табела 3. Етничка структура становништва у Белој Паланци према попису из 2022. године

Национална припадност	Република Србија		Регион Јужне и Источне Србије		Пиротска област		Општина Бела Паланка	
	Број	Удео у укупном становништву (%)	Број	Удео у укупном становништву (%)	Број	Удео у укупном становништву (%)	Број	Удео у укупном становништву (%)
Укупно	6.647.003	100	1.406.050	100	76.700	100	9.947	100
Срби	5.360.239	80,64	1.173.092	83,43	61.403	80,05	8.170	82,14
Роми	131.936	1,98	50.671	3,60	4.219	5,50	1.474	14,82
Албанци	61.687	0,93	58.145	4,14	22	0,03	3	0,03
Бошњаци	153.801	2,31	194	0,01	2	0,00	1	0,01
Бугари	12.918	0,19	10.554	0,75	4.281	5,58	10	0,10
Буњевци	11.104	0,17	15	0,00	1	0,00	-	-
Власи	21.013	0,32	19.569	1,39	2	0,00	-	-

Национална припадност	Република Србија		Регион Јужне и Источне Србије		Пиротска област		Општина Бела Паланка	
	Број	Удео у укупном становништву (%)	Број	Удео у укупном становништву (%)	Број	Удео у укупном становништву (%)	Број	Удео у укупном становништву (%)
Горанци	7.700	0,12	562	0,04	83	0,11	6	0,06
Југословени	27.143	0,41	1.879	0,13	123	0,16	11	0,11
Мађари	184.442	2,77	361	0,03	17	0,02	7	0,07
Македонци	14.767	0,22	2.235	0,16	91	0,12	8	0,08
Муслимани	13.011	0,19	315	0,02	15	0,02	1	0,01
Немци	2.573	0,04	134	0,01	8	0,01	3	0,03
Румуни	23.044	0,35	1.973	0,14	9	0,01	-	-
Руси	10.486	0,16	496	0,03	46	0,06	17	0,17
Русини	11.483	0,17	20	0,00	3	0,00	-	-
Словаци	41.730	0,63	145	0,01	1	0,00	-	-
Словенци	2.829	0,04	307	0,02	2	0,00	-	-
Украјинци	3.969	0,06	194	0,01	2	0,00	-	-
Хрвати	39.107	0,59	875	0,06	27	0,03	5	0,05
Црногорци	20.238	0,30	1.098	0,08	20	0,03	1	0,01
Остали	21.643	0,32	2.711	0,19	271	0,35	15	0,15
Регионална припадност	11.929	0,18	285	0,02	15	0,02	1	0,01
Нису се изјаснили	136.198	2,05	20.495	1,46	2.761	3,60	51	0,51
Непознато	322.013	4,84	59.725	4,25	3.276	4,27	163	1,64

Извор: Попис 2022, Републички завод за статистику

Према подацима из табеле, грађани ромске националности чине трећу националну мањину по бројности у Републици Србији (1,98%), а другу у региону Јужне и Источне Србије (3,60%). Од укупног броја грађана ромске националности у Републици Србији, највећи број њих (38,41%)

живи на територији региона Јужне и Источне Србије. Број Рома и Ромкиња који живе на подручју Пиротске области у односу на укупан број грађана ромске националности у Републици Србији износи 3,2%, а у односу на број грађана ромске националности који насељавају регион Јужне и Источне Србије, 8,3%.

У односу на укупан број грађана ромске националности који насељавају Пиротску област, 34,9 % њих живи на територији општине Бела Паланка. У самој општини Бела Паланка број ромског становништва износи 1.474, односно 14,82%, од укупног броја становника, чиме представљају најбројнију националну мањину на територији општине Бела Паланка.

5. ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМСКОЈ НАЦИОНАЛНОЈ МАЊИНИ У ОПШТИНИ БЕЛА ПАЛАНКА

Роми чине највећу националну мањину у Белој Паланци. На територији општине, према резултатима последњег пописа из 2022. године, живи 1.474 припадника ромске етничке заједнице, што износи 14,82% од укупног броја становника. Од овог броја 51% су мушкарци, док је жена 49% (751 Ром и 723 Ромкиње).

Њихов положај се битно не разликује од положаја ромске популације у остатку Републике Србије. Општина Бела Паланка улаже посебне напоре да се положај Рома у наредном периоду знатно поправи.

Образовни процес ромске популације се може пратити са више образовних нивоа: предшколског, припремно предшколског, основног и средњег образовања. Када је предшколско образовање у питању, у наредном периоду треба радити на раном укључивању ромске деце у систем образовања, у циљу лакше интеграције деце у друштвени систем и припреми за даље фазе образовног процеса. Што се припремног предшколског и основног образовања тиче, обухват ромске деце је релативно коректан, при чему увек постоје ромска деца која су ван образовног система. У основном образовању постоји проблем осипања ромске деце због начина живота и културолошких образаца наслеђених од ранијих генерација. Присутан је и тренд малолетничких бракова и трудноћа пре пунолетства.

Образовна структура Рома побољшана је последњих година, увођењем афирмативних мера при упису у средње школе и факултете и отварањем стручних смерова у СШ „Никета Ремезијански“ у Белој Паланци, а значајан фактор у овом процесу су стипендије које обезбеђује Општина Бела Паланка.

У наредном периоду посебну пажњу треба посветити и стварању висококвалификованих кадрова у ромској популацији, у циљу стварања конкурентних кадрова на тржишту рада.

Међутим, веома мало се напредовало у домену економског оснаживања ромских породица.

Најчешће радно ангажовање Рома је у зони сиве економије, што додатно доприноси високом степену сиромаштва и друштвене искључености ове популације. У већини случајева Роми обављају послове за које су остали грађани мање заинтересовани. Баве се сезонским пословима, сакупљањем и откупом отпадног материјала, занатским пословима и сл., а када су радно ангажовани од стране послодаваца, то су најчешће најмање плаћени послови.

Роми живе у следећим подстандардним насељима: Мурица, Миџор и Врбак. У ова три већа ромска насеља постоје основни инфраструктурни услови: канализација, водоводна и електро мрежа, асфалтиране улице и постављени контејнери, који се уредно празне од стране ЈКП

„Комнис“ Бела Паланка. Сва домаћинства у овим насељима прикључена су на инсталационе мреже (осим пар појединачних случајева који немају потребну документацију за прикључак):

- око 70% стамбених објеката је у процесу легализације
- око 90% стамбених објеката је прикључено на водоводну мрежу
- око 80% стамбених објеката је прикључено на канализациону мрежу

Општина Бела Паланка је у претходном периоду реализовала пројекат увођења хигијенског и санитарног минимума у ромским домаћинствима, који је за резултат имао изградњу 80 купатила у ромским породицама, што је у многоме допринело побољшању услова живота и здравља тих породица².

У области становања, кључни проблем са којим се ромско становништво сучава су веома лоши стамбени услови и кључне одлике насеља су: нерегулисан правни статус, неадекватна инфраструктурна опремљеност, пренасељеност, мали број стамбених јединица, сиромашно окружење и социјална изолација. Највећи број Рома нема адекватну документацију о власништву над својим домовима или земљиштем, док један већи део ромске популације живи у туђим објектима или земљишту, најчешће општинском. У наредном периоду ће се акценат ставити на решавање инфраструктурних проблема у ромским насељима.

Подаци здравствене статистике на националном нивоу, не садрже информације о етничкој припадности, па се здравствено стање ромске популације може пратити само на основу резултата циљаних истраживања.³ Истраживања су показала да услови живота, социјална искљученост и доступност здравствених служби у великој мери утичу на здравствено стање појединаца, односно читавих популационих група. Ромска популација је, нажалост, изложена свим овим ризицима. Посебно су угрожени најмлађа деца, жене у генеративном периоду и стари. Узроци смрти у ромској популацији се не разликују битније у односу на општу популацију – доминирају кардиоваскуларна обољења, а за њима следе малигне болести, уз нешто већу заступљеност инфективних и респираторних болести као узрока смрти. Међу највећим препрекама за коришћење здравствене заштите наводе се административне процедуре, родитељи који нису упознати са својим правима, који не препознају или занемарују здравствене проблеме, али и дискриминаторски ставови појединаца.

Досадашње анализе епидемиолошког и здравственог стања Рома показују нам да ова популација живи у јако лошим хигијенским условима који су битан услов за појаву и ширење бројних инфекција које могу да имају последице на њихов квалитет и дужину живота, па је неопходно побољшање основних услова за живот. Стога је неопходна контрола епидемиолошке ситуације у ромским насељима.

У планирању, спровођењу и унапређењу здравствене заштите Рома, тежиште активности треба усмерити на програмске активности приоритетно фокусиране на превенцију болести, обезбеђење доступности изворима података који дефинишу показатеље праћења здравља, успостављање континуираног и систематског праћења здравствене заштите у циљу процене успешности спровођења здравствених политика.

² Пројекат „Социјална инклузија и побољшање услова становања Рома и Ромкиња у Републици Србији“, финансиран од стране Екуменске хуманитарне организације и Општине Бела Паланка. Период реализације 2015-2017. године

³ Анкете спроведене од стране Дома здравља Бела Паланка на кварталном нивоу и Извештај Дома здравља Бела Паланка припремљен за потребе Завода за јавно здравље Пирот.

Систем социјалне заштите је деценијама Роме стављао у пасивну позицију, где су Роми били само пасивни примаоци социјалне помоћи. То је код Рома створило представу о дужности државе да брине о њиховој егзистенцији. Није се водило рачуна о потенцијалима ове популације и како их ставити у функцију проналаска адекватног посла. Уместо развијања сопствених потенцијала, развила се зависност од социјалне помоћи, као и других видова материјалне подршке.

У наставку је дат преглед и анализа старосне структуре становника ромске националности, преузет из базе података за праћење мера за инклузију Рома, Републичког завода за статистику из 2011. године. Број становника ромске националности у Белој Паланци се у периоду 2011-2024. године повећао за 56 становника, од 1418 на 1.474 становника.

Табела 4: Старосна структура становника ромске националности

Године старости	Укупно		Мушкарци		Жене	
	Број	Удео у укупном броју (%)	Број	Удео у укупном броју (%)	Број	Удео у укупном броју (%)
Укупно	1.418	100	744	100	674	100
0-4 година	130	9,17	63	8,47	67	9,94
5-9 година	160	11,28	79	10,62	81	12,02
10-14 година	115	8,11	63	8,47	52	7,71
15-19 година	114	8,04	60	8,06	54	8,01
20-24 година	126	8,88	73	9,81	53	7,86
25-29 година	121	8,53	69	9,27	52	7,71
30-34 година	105	7,40	61	8,20	44	6,53
35-39 година	93	6,56	51	6,85	42	6,23
40-44 година	89	6,28	45	6,05	44	6,53
45-49 година	86	6,06	45	6,05	41	6,08
50-54 година	103	7,26	53	7,12	50	7,42
55-59 година	62	4,37	34	4,57	28	4,15
60-64 година	57	4,02	27	3,63	30	4,45
65-69 година	21	1,48	7	1,47	14	2,08
70-74 година	23	1,62	10	1,34	13	1,93
75-79 година	9	0,63	3	0,4	6	0,89
80+ година	4	0,28	1	0,13	3	0,44

Извор: „База података за праћење мера за инклузију Рома“, Републички завод за статистику, <http://www.inkluzijaroma.stat.gov.rs>, 2011.

Анализом података из претходне табеле (званичне статистике) закључује се да становника ромске националности у општини Бела Паланка има највише у следећим старосним структурама:

1. 5-9 година (11,28%)
2. 0-4 године (9,17%)
3. 20-24 година (8,88%)

Највећи број мушкараца ромске националности заузима следеће старосне групације:

1. 5-9 година (10,62%)
2. 20-24 година (9,81%)
3. 25-29 година (9,27%)

Највећи број жена ромске националности заузима следеће старосне групације:

1. 5-9 година (12,02%)
2. 0-4 године (9,94%)
3. 15-19 година (8,01%)

Број радно способних лица ромске националности (15-64 год) у општини Бела Паланка износи 957 (518 мушкараца и 439 жена), што чини 64,92% укупног броја становника ромске националности.

У посебан бирачки списак на територији општине Бела Паланка за 2024. годину уписано је 643 лица ромске националности, од чега је 337 лица мушког пола и 306 жена.

5.1. Образовање

На територији општине Бела Паланка постоји једна предшколска установа, две основне школе, једна у Белој Паланци и једна у Црвеној Реци и једна средња школа. Све образовне установе похађају деца ромске националности, и то у проценту од 10 - 40% од укупног броја деце.

Према подацима **Предшколске установе „Драгица Лаловић“ из Беле Паланке**, у радној 2021/2022. години установу је похађало 227 детета, од чега је 24 детета ромске националности, што у процентима износи 10,58% од укупног броја. У радној 2022/2023. години уписано је 258 детета, од којих је 19 детета ромске националности, односно 7,37% од укупног броја деце, а у радној 2023/2024. години установу су похађала 249 детета, од којих су 17 детета ромске националности, односно 6,83% од укупног броја уписане деце.

У ОШ „Љупче Шпанац“ у Белој Паланци у школској 2021/2022. години, 254 ученика ромске националности је похађало школу, што представља 40% од укупног броја ученика од првог до осмог разреда. У школској 2022/2023. години, 245 ученика ромске националности је похађало ову школу, односно 39% од укупног броја ученика, док је у школској 2023/2024. години било 226 ученика ромске националности (38,6%).

У ППП при ОШ „Љупче Шпанац“ у радној 2021/2022. години уписано је 31 дете, у 2022/2023. години 32 детета, у 2023/2024. години 31 дете и сва деца су ромске националности.

У ОШ „Јован Аранђеловић“ у Црвеној Реци :

- У школској 2020/2021. години укупно је уписан 71 ученик, од тога је 16 ученика ромске националности (5 дечака и 11 девојчица), што у процентима износи 22,54% од укупног

броја ученика. Школу су напустила 4 ученика ромске националности (1 дечак и 3 девојчице). Осми разред завршила су 2 ученика ромске националности, а 1 је наставио школовање;

- У школској 2021/2022. години уписано је укупно 73 ученика, од тога 15 ученика ромске националности (4 дечака и 11 девојчица), што у процентима износи 20,55% од укупног броја ученика. Школу је напустио 1 дечак ромске националности. У овој школској години није било Рома који су похађали осми разред;
- У школској 2022/2023. години уписано је укупно 73 ученика, од тога 23 ученика ромске националности (9 дечака и 14 девојчица), што у процентима износи 31,5% од укупног броја ученика. Школу је напустила 1 девојчица ромске националности, а 2 ученика је завршило осми разред и уписало средњу школу;
- У школској 2023/2024. години уписано је укупно 73 ученика, од тога 14 ученика ромске националности (4 дечака и 10 девојчица), што у процентима износи 19,19% од укупног броја ученика. Школу је напустило 6 ученика ромске националности (1 дечак и 5 девојчица) због одласка у иностранство и пресељења у другим градовима. Једна ученица је завршила осми разред и уписала средњу школу.

У оквиру ОШ „Јован Аранђеловић” у Црвеној Реци постоји основно образовање одраслих, које је конципирано и остварује се по моделу функционалног основног образовања одраслих. У школској 2020/2021. години уписана су 32 полазника. Завршни испит полагала су 14 полазника. Школске 2021/2022., 2022/2023. и 2023/2024. године функционално основно образовање одраслих похађало је по 45 полазника годишње, од којих по 15 полазника у сваком од три циклуса. Први циклус обухвата образовање од првог до четвртог разреда, други циклус обухвата пети и шести разред, а трећи циклус седми и осми разред. У школској 2021/2022. години завршни испит полагало је 9 полазника, у 2022/2023. години 10 полазника и у 2023/2024. години 11 полазника, од којих су 10 били Роми.

СШ „Никета Ремезијански” у Белој Паланци има три смера: Гимназија – општи смер, Техничар информатичких технологија и Кувар.

- У школској 2021/2022. години уписано је укупно 157 ученика, од којих је 41 ученик ромске националности (17 дечака и 24 девојчица), што у процентима износи 26,12% од укупног броја ученика;
- У школској 2022/2023. години уписано је 164 ученика, од тога је 41 ученик ромске националности (17 дечака и 24 девојчице), односно 25 % од укупног броја ученика;
- У школској 2023/2024. години уписано је укупно 145 ученика, од тога је 33 ученика ромске националности (14 дечака и 19 девојчица), што у процентима износи 22,76% од укупног броја ученика.

У школској 2023/2024. години, као и у претходним годинама, на подручју општине Бела Паланка није изучаван предмет Ромски језик и култура. Смањењу дискриминације значајно доприноси укључење ученика ромске националности у различите ваннаставне активности, школске тимове, као и у Ученички парламент.

5.1.1. Локалне политике и праксе у области образовања

Предшколску установу „Драгица Лаловић” у Белој Паланци похађају и ромска деца, процентуално до 10% од укупног броја предшколаца.

Мере које су спроведене ради повећања обухвата ромске деце у ПУ јесу следеће:

- Едукативни разговори васпитача са родитељима о значају уписивања деце у вртић, о значају раног развоја и бенефитима похађања предшколске установе
- Информативна кампања за упис деце у предшколско образовање која обухвата поделу флајера, промовисање ПУ путем медија, ФБ странице вртића, разне приредбе и хуманитарне акције на којима учествују и деца ромске националности
- Рад психолога са децом ромске националности и њиховим родитељима, ангажованог у ПУ преко пројекта „Инклузивно предшколско васпитање и образовање“⁴
- Пројекат „Разиграно родитељство“ – едукација за васпитаче, која између осталог оснажује васпитаче за рад са родитељима ромске популације⁵
- Пројекат ЗУП (Заједница професионалног учења) – стручно усавршавање у установи које представља модел хоризонталног учења , како би васпитачи кроз интеракцију са васпитачима из других установа разменили искуства о раду са родитељима све деце, између осталог и ромске деце⁶

Пројекти који су реализовани у **ОШ“Љупче Шпанац“ Бела Паланка** у циљу смањења дискриминације ромске деце, у периоду од 2021. до 2023. године су следећи:

- Пројекат „Професионална оријентација на прелазу у средњу школу“, којим је обезбеђена професионална оријентација, саветовање и подршка ученицима ромске националности приликом уписа и похађања средње школе⁷
- Пројекат „Подршка деци тражиоцима азила, избеглицама и расељеним Ромима, као и образовним институцијама у Србији“, у сарадњи са организацијом „Индиго“ из Ниша⁸
- Пројекат „Унапређени равноправни приступ и завршавање предуниверзитетског образовања за децу којој је потребна додатна образовна подршка, познатији под називом „Учимо сви заједно“, којим су обухваћена и ромска деца⁹
- Пројекат „Премошћавање дигиталног јазу у Србији за најугроженију децу, оснивање образовних дигиталних библиотека и пружање додатне подршке школама и ученицима“, познатији под називом „Клуб за учење“, којим су углавном обухваћена ромска деца¹⁰

⁴ Пројекат „Инклузивно предшколско васпитање и образовање“ финансиран од стране Министарства просвете уз помоћ зајма Светске банке, период реализације 2020-2024. година.

⁵ Пројекат „Подстицајно родитељство кроз игру“ финансиран од стране Центра Хармонија и Уницефа који је спровела Влада Републике Србије и Уницеф са партнерима уз подршку ЛЕГО фондације. Период реализације 2022-2023. година.

⁶ Пројекат „Инклузивно предшколско васпитање и образовање“ финансиран од стране Министарства просвете уз помоћ зајма Светске банке, период реализације 2020-2024. година.

⁷ Пројекат „Професионална оријентација на прелазу у средњу школу“, финансиран од стране ГИЗ-а, који је спровело Министарство просвете и науке. Период реализације 2020-2021. година.

⁸ Пројекат „Подршка деци тражиоцима азила, избеглицама и расељеним Ромима, као и образовним институцијама у Србији“, финансиран од стране УНХЦР. Период реализације 2018-2023. година.

⁹ Пројекат „Унапређени равноправни приступ и завршавање предуниверзитетског образовања за децу којој је потребна додатна образовна подршка, познатији под називом „Учимо сви заједно“, који је спровело Министарство просвете у сарадњи са Уницефом, а подржала је Делегација Европске Уније. Период реализације 2022-2023. година.

¹⁰ Пројекат „Премошћавање дигиталног јазу у Србији за најугроженију децу, оснивање образовних дигиталних библиотека и пружање додатне подршке школама и ученицима“, познатији под називом „Клуб за учење“, финансиран од стране Европске Уније, који је спровео Уницеф у сарадњи са Министарством просвете. Период реализације 2021-2023. година.

У СШ „Никета Ремезијански“ у Белој Паланци у циљу смањења дискриминације ромске деце реализован је пројекат NidEA, који има за циљ да испита школску климу, мултикултуралне праксе школе и социјални контекст који могу имати утицај на етнички идентитет ученика.¹¹

Основне школе имају педагошке асистенте који свакодневно обављају разговоре са децом ромске националности и пружају помоћ при професионалној оријентацији (мотивациони разговори, разговори око одабира одређене жељене школе, саветовање да се настави средње образовање). Као додатна подршка учењу ученицима ромске националности врши се индивидуализација наставе.

Чланови Тима за професионалну оријентацију обављају и индивидуалне разговоре са заинтересованим родитељима на терену.

Континуирано се спроводе активности у циљу идентификовања деце са ризиком од напуштања основне школе. Носилац тих активности јесте Тим за превенцију од осипања из образовног система. Међу тим ученицима значајан је број ромске деце.

Ученицима основне школе, који живе ван Беле Паланке, организован је превоз из места становања до школе и назад. Највећи број ученика који користе превоз су ромска деца, њих 80 %. Поред превоза деце, општина Бела Паланка сваке године издваја средства из локалног буџета намењена стипендирању средњошколаца и студената, као и награђивању најбољих ученика.

Табела 5: Издвајања из буџета ЈЛС за ученике и студенте, по год.

	2022.	2023.	2024.
Превоз за ученике основне школе	68.000,00	189.000,00	94.500,00
Стипендије за средњошколце	1.832.700,00	3.277.600,00	5.550.000,00
Стипендије за студенте	418.200,00	409.800,00	0
Награде најбољим ученицима	1.550.000,00	1.679.000,00	1.154.000,00

Извор: Одлука о буџету општине Бела Паланка, 2022-2024.

Просветни радници у Белој Паланци редовно похађају акредитоване обуке намењене просветним радницима за рад са децом из маргинализованих група. У периоду од 2020. до 2024. године наставници су похађали низ стручних обука у циљу унапређења квалитета рада са децом из осетљивих друштвених категорија:

1. Менторска подршка ученицима средњих школа ромске националности за стицање компетенција за 21. век
2. Рад са децом из маргинализованих група

¹¹ Пројекат NidEA, финансиран од стране Фонда за науку Републике Србије, а који спроводи Филозофски факултет, Универзитета у Београду. Период реализације 2023-2025. година.

3. Подршка ученицима из осетљивих група у дигиталном и непосредном окружењу
4. Једнаке шансе за све
5. „Стратегије у раду са ученицима који показују проблеме у понашању“
6. Заштита деце са сметњама у развоју у случају насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације
7. Наставници као носиоци квалитетног образовања за сву децу
8. Обука за планирање, спровођење и праћење мера за спречавање осипања ученика
9. Индивидуализација и мотивација – кључ успешне комуникације
10. Како ефикасно прилагодити наставу свим ученицима у одељењу

У Белој Паланци постоје удружења Рома, која традиционално обележавају ромске празнике и промовишу културу и традицију Рома, у циљу смањења дискриминације ромског становништва и очувања идентитета.

Удружење Романо Дром је током 2021. године реализовало пројекат под називом „Подршка угроженој ромској деци у општини Бела Паланка“ из донације UNOPS-SwissPRO-2021-Grant-041. У оквиру пројекта спроведена је додатна настава за ромске ученике, и то за 40 ученика, од чега је наставу прошло 19 девојчица и 21 дечак. За потребе активности пројекта, набављени су таблети за ученике из угрожених породица, као и пакети за одржавање хигијене.

У оквиру пројекта Инклузивно предшколско образовање и васпитање, удружење грађана „ТЕ ДЕУМ“ организује радионице за децу и родитеље из друштвено осетљивих група.

5.2. Запошљавање

Већина Рома, радно способних, на подручју Беле Паланке је без сталног запослења. На евиденцији Националне службе за запошљавање пријављена су лица ромске националности претежно са I степеном стручне спреме или без стручне спреме. Због недовољних квалификација, Роми тешко налазе запослење. Послове које Роми обављају углавном су сезонског карактера, разни физички послови или најамни рад, а неки од њих се баве израдом секира, сакупљањем и откупом секундарних сировина. Ови послови углавном нису институционално признати и не захтевају високе квалификације.

Табела 6. Образовна структура лица ромске националности на евиденцији НСЗ

Степен стручне спреме	На дан 31. 12. 2022.		На дан 31. 12. 2023.		На дан 30. 6. 2024.	
	Укупно	Жена	Укупно	Жена	Укупно	Жена
Укупно	619	316	580	295	583	295
I	491	257	453	239	442	234
II	4	4	3	3	4	4
III	90	37	85	33	92	37
IV	32	16	34	16	38	15
V	0	0	0	0	0	0
VI-1	0	0	0	0	7	5

Степен стручне спреме	На дан 31. 12. 2022.		На дан 31. 12. 2023.		На дан 30. 6. 2024.	
	Укупно	Жена	Укупно	Жена	Укупно	Жена
VI-2	2	2	5	4	0	0
VII-1	/	/	/	/	/	/
VII-2	/	/	/	/	/	/
VIII	/	/	/	/	/	/

Извор: Национална служба за запошљавање

Табела 7. Старосна структура лица ромске националности на евиденцији НСЗ

Старост по годинама	На дан 31. 12. 2022.		На дан 31. 12. 2023.		На дан 30. 6. 2024.	
	Укупно	Жена	Укупно	Жена	Укупно	Жена
Укупно	619	316	580	295	583	295
15-19 година	53	31	41	21	38	19
20-24 година	63	37	70	40	75	45
25-29 година	72	41	66	40	62	38
30-34 година	63	32	63	30	67	30
35-39 година	65	28	64	26	56	25
40-44 година	73	28	68	32	74	34
45-49 година	68	32	60	29	60	29
50-54 година	55	34	49	28	48	26
55-59 година	56	27	49	22	58	29
60-64 година	51	26	50	27	45	20

Извор: Национална служба за запошљавање

Табела 8. Број лица ромске националности према дужини тражења посла, НСЗ

Дужина тражења посла	На дан 31. 12. 2022.		На дан 31. 12. 2023.		На дан 30. 6. 2024.	
	Укупно	Жена	Укупно	Жена	Укупно	Жена
Укупно	619	316	580	295	583	295
До 3 месеца	35	14	51	24	39	10
Од 3 до 6 месеци	34	18	47	22	35	14
Од 6 до 9 месеци	14	8	23	9	38	19

Дужина тражења посла	На дан 31. 12. 2022.		На дан 31. 12. 2023.		На дан 30. 6. 2024.	
	Укупно	Жена	Укупно	Жена	Укупно	Жена
Од 9 до 12 месеци	18	5	27	11	41	22
Од 1 до 2 године	70	42	46	25	57	29
Од 2 до 3 године	86	37	41	26	31	16
Од 3 до 5 година	86	43	91	43	91	44
Од 5 до 8 година	96	52	85	42	77	44
Од 8 до 10 година	49	28	42	22	42	23
Преко 10 година	131	69	127	71	132	74

Извор: Национална служба за запошљавање

У 2021. години на евиденцији Националне службе за запошљавање било је пријављено 634 лица ромске националности, од тога 319 жена и 315 мушкараца. У истој години, према евиденцији Националне службе, запослено је 157 лица ромске националности, од тога 57 жена и 100 мушкараца.

У 2022. години било је пријављено 619 лица ромске националности, од тога 316 жена и 303 мушкараца. У истој години, према евиденцији Националне службе, запослено је 141 лице ромске националности, од тога 59 жена и 82 мушкараца.

У 2023. години било је пријављено 580 лица ромске националности, од тога 295 жена и 285 мушкараца. У истој години, према евиденцији Националне службе, запослено је 177 лица ромске националности, од тога 76 жена и 101 мушкарац.

У Белој Паланци, у 2023. години, укупно је било запослено 2.729 лица (према општини пребивалишта), од којих је 405 предузетника, а 20 индивидуалних пољопривредних произвођача. Број запослених жена у 2023. години износи 1.162, односно 42 %. Исте године број незапослених износио је 1.706 лица, од којих су 49% жене.

Када је реч о броју запослених лица ромске националности у државним институцијама, у Општини Бела Паланка запослено је једно лице које обавља послове ромског координатора.

У ОШ „Љупче Шпанац“ запослена су три лица ромске националности која обављају послове помоћног радника и два лица која обављају посао педагошког асистента, у ОШ „Јован Аранђеловић“ запослено је једно лице на пословима педагошког асистента и у ЈКП „Комнис“ запослено је седам лица ромске националности. ПУ „Драгица Лаловић“ запошљавала је у претходном периоду више лица ромске националности на пословима васпитача и то:

- на основу споразума о сарадњи закљученог између Фондације за образовање Рома, општине Бела Паланка и ПУ „Драгица Лаловић“, ангажована су два лица на пословима васпитача, у периоду од 14. 08. 2022. до 13. 9. 2022. године, од 15. 12. 2022. до 14. 4. 2023. и од 6. 11. 2023. до 29. 2. 2024. године,

- на основу програма Националне службе за запошљавање „Моја прва плата“ радно је ангажовано једно лице на пословима васпитача у периоду од 28. 12. 2022. до 27. 9. 2023. године;

- на основу споразума о сарадњи закљученог између Министарства државне управе и локалне самоуправе, Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог и ПУ „Драгица Лаловић”, у циљу реализације закључка Владе Републике Србије о радном ангажовању лица ромске националности, која су успешно завршила Програм стручног оспособљавања Рома за 2021. годину, организоване од стране Националне академије за јавну управу, ангажовано је једно лице на пословима васпитача у периоду од 1. 4. 2023. до 3. 1. 2024. године.

Поред наведених институција, Удружење грађана ТЕ ДЕУМ, које је лиценцирани пружалац услуга социјалне заштите, ангажује четири лица ромске националности на пословима пружаоци услуге Помоћ у кући (три геронтодомаћице) и Лични пратилац детета (једно лице).

5.2.2. Локалне политике и праксе у области запошљавања

Већина Рома на територији општине Бела Паланка су радно способни, али без сталног запослења, па се јављају као корисници новчане накнаде.

Број корисника новчане накнаде:

- у 2021. години 25 лица ромске националности, од тога 13 жена и 12 мушкараца
- у 2022. години 14 лица ромске националности, од тога 5 жена и 9 мушкараца
- у 2023. години 33 лица ромске националности, од тога 11 жена и 22 мушкарца

Мере Акционог плана запошљавања које је спровела НСЗ у сарадњи са Општином Бела Паланка:

1. Обука за активно тражење посла :

- број учесника ромске националности у 2021.години 12 лица (7 жена и 5 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2022. години 10 лица (6 жена и 4 мушкарца)
- број учесника ромске националности у 2023.години 7 лица (5жена и 2 мушкарца)

2. Мотивационо – активациона обука за лица без квалификација и нискоквалификована лица:

- број учесника ромске националности у 2021.години 18 лица (5 жена и 13 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2022. години 9 лица (3 жене и 6 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2023.години 7 лица (4 жене и 3 мушкарца)

3. Сајам запошљавања:

- није било учесника ромске националности у 2021. години
- број учесника ромске националности у 2022. години 155 лица (77 жена и 78 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2023. години 59 лица (41 жена и 18 мушкараца)

4. Стицање практичних знања:

- број учесника ромске националности у 2021. години 4 лица (2 жене и 2 мушкарца)
- број учесника ромске националности у 2022. години 2 лица (1 жена и 1 мушкарца)
- број учесника ромске националности у 2023. години 2 лица (1 жена и 1 мушкарца)

5. Оспособљавање за самосталан рад – Моја прва плата

- број учесника ромске националности у 2021. години 3 лица (3 жене и 0 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2022. години 4 лица (4 жене и 0 мушкараца)
- није било учесника ромске националности у 2023. години

6. Обука за предузетништво:

- број учесника ромске националности у 2021. години 7 лица (4 жене и 3 мушкарца)
- број учесника ромске националности у 2022. години 11 лица (3 жене и 8 мушкараца)

- број учесника ромске националности у 2023. години 10 лица (4 жене и 6 мушкараца)

7. Субвенција за samozapoшљавање:

- број учесника ромске националности у 2021. години 5 лица (2 жене и 3 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2022. години 8 лица (3 жене и 5 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2023. години 7 лица (4 жене и 3 мушкараца)

8. Субвенција за отварање нових радних места

- број учесника ромске националности у 2021. години 3 лица (1 жена и 2 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2022. години 2 лица (1 жена и 1 мушкарац)
- број учесника ромске националности у 2023. години 1 лице (1 жена и 0 мушкараца)

9. Јавни радови:

- број учесника ромске националности у 2021. години 5 лица (1 жена и 4 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2022. години 10 лица (4 жене и 6 мушкараца)
- број учесника ромске националности у 2023. години 3 лица (3 жене и 0 мушкараца)

Табела 9. Издавања из буџета локалне самоуправе за мере активне политике запошљавања

Година	Износ издвојених средстава из буџета ЈЛС за мере АПЗ	Укупан број корисника
2021.	3.464.519,91	25
2022.	2.962.154,64	32
2023.	4.036.959,79	22

Извор: Одлука о буџету општине Бела Паланка за 2021,2022 и 2023. годину

У истом периоду по свим наведеним мерама активне политике запошљавања ангажована су укупно 364 лица ромске националности – 57 у 2021. години, 211 у 2022. години и 96 у 2023. години. Када је реч о појединачним спроведеним мерама, поред Сајма запошљавања, највеће интересовање лица ромске националности било је за меру Мотивационо – активациона обука за лица без квалификација и нискоквалификована лица, коју су у поменутом периоду похађала укупно 34 лица. Значајан је и податак да је 20 лица ромске националности у истом периоду користило субвенције за samozapoшљавање.

У циљу економског оснаживања Рома и Ромкиња Општина Бела Паланка је у 2021. години реализовала пројекат „Геронто служба у функцији економског оснаживања Рома“. У оквиру пројекта спроведена је обука за геронтодомаћице, коју је похађало 10 жена ромске националности.

У оквиру пројекта, спроведене су и обуке за 20 особа ромске националности до 30 година, за улазак на тржиште рада и стицање услова за запошљавање и развој предузетништва. Пројекат је финансиран од стране Европске уније.

У 2021. години општина Бела Паланка је у сарадњи са организацијом ХЕЛП реализовала пројекат „Помоћ при запошљавању и samozapoшљавању угрожених група“, финансиран од стране Владе Шведске и општине Бела Паланка. Шест породица ромске националности је добило помоћ у виду опреме и машина.

5.3. Становање

Према попису становништва, домаћинстава и станова из 2022. године, на подручју општине Бела Паланка постоји 9.844 станова, од којих су 4.011 станова у градском насељу, а 5.833 у осталим

насељима. Највећи број станова је у приватној својини, њих 9.752, односно 99%. Настањено је 4.400 станова, од тога 2.910 у градском насељу и 1.490 у осталим насељима. Повремено се користи 2.359 станова, а у 60 станова се обавља делатност. Од укупног броја станова, 8.264 стана, односно 84%, је са инсталацијама водовода, а 4.585 станова (46%) је прикључено на јавни водовод. Инсталације канализације имају 8.256 станова (84%), а 3.542 стана (36%) је прикључено на јавну канализацију. Инсталације електричне енергије има 9.475 станова (96%).

Од пописа 2011. године у Белој Паланци је изграђено 765 станова, чиме је фонд увећан за 8,4% у 2022. години, а просек стамбеног простора по становнику износи 30 m². Потребне за социјалним становима су изражене на простору где је насељена ромска популација. Постоје социјални станови у зградама за социјално становање, који чине 2% удела од укупног стамбеног фонда.

Роми у Белој Паланци у највећем броју живе у три насеља – Мурица, Миџор и Врбак. Ова насеља су интегрисана у формална насеља и углавном имају потребну комуналну инфраструктуру:

- око 70% стамбених објеката је у процесу легализације
- око 90% стамбених објеката је прикључено на водоводну мрежу
- око 80% стамбених објеката је прикључено на канализациону мрежу.

5.3.1. Локалне политике и праксе у области становања

У циљу изградње канализационе мреже за део насеља Мурица, које још увек нема прикључак, у 2021. години завршена је израда пројектно-техничке документације, док сами радови још увек нису изведени.

У 2022. и 2023. години сва ромска домаћинства добила су канте за рециклажни отпад, а 40% тих домаћинства добило је и канте за комунални отпад. Сва ромска насеља имају и додатне контејнере за комунални отпад. И поред овога, у појединим деловима ромских насеља честа је појава тзв. „дивљих“ депонија.

За сва три ромска насеља постоји усвојен одговарајући урбанистички план, на основу којег се могу извршити неопходне грађевинске интервенције за унапређење и озакоњење појединачних објеката.

У поступцима озакоњења стамбених објеката, обезбеђена је саветодавна правна и техничка помоћ при решавању имовинско правних односа, коју грађани свакодневно могу добити у Одељењу за урбанизам, грађевинарство, имовинско-правне и стамбено-комуналне делатности у општини Бела Паланка.

5.4. Здравствена заштита

Дом здравља Бела Паланка обележава више од пола века постојања као јединствена установа, која се бави превенцијом и лечењем свих становника у 46 насеља белопаланачке општине кроз примарну здравствену заштиту и хитну медицинску помоћ.

На територији општине постоје седам амбуланти и четири амбуланте у виду здравствених пунктова. Већина ових амбуланти не задовољава основне просторне услове за пружање здравствених услуга и заштите сеоских становника, па је потребна њихова реконструкција и адаптација како би се унапредили просторни услови и извршило усклађивање са стандардима здравствене заштите.

Дом здравља Бела Паланка у оквиру свог делокруга рада велику пажњу поклања превенцији болести и очувању јавног здравља грађана општине Бела Паланка. Служба која се поред осталих и у сарадњи са осталим службама у Дому здравља посебно бави превентивним активностима је поливалентна патронажа.

У предшколским установама, уз одличну сарадњу са менаџментом и васпитачима, патронажне сестре врше повремене обиласке и прате ниво хигијене и здравствених навика мале деце, раде на њиховој едукацији и едукацији родитеља за унапређење здравља и обављају проверу психофизичког развоја деце која су у вртићу, у односу на њихов узраст. У случају потребе повезује децу и родитеље са логопедом, педијатром и осталим службама Дома здравља.

У Удружењу пензионера „КУРИЛО“ патронажне сестре континуирано раде на унапређењу здравља старијих грађана и на очувању пре свега преосталих капацитета њиховог здравља. Једном недељно врши се бесплатна провера крвног притиска без заказивања и здравствене књижице.

У самој установи, у просторијама Одсека поливалентне патронаже обавља се едукација будућих мама за порођај и период после тога, кроз Школу за труднице, која је од недавно проширила свој делокруг и на рад са мајкама са малом децом који је везан за правилну негу и исхрану одојчета и малог детета.

У циљу побољшања јавног здравља треба оснажити пре свега здравствену установу и Одсек поливалентне патронаже материјалним средствима, како би квалитет рада био још већи и продуктивнији.

На територији општине Бела Паланка услуге од стране фармацеута и преузимање лекова прописаних од стране лекара врше се у апотекама које су организоване као приватна пракса. Приватна здравствена заштита на територији општине није организована.

5.4.1. Локалне политике и праксе у области здравствене заштите

Активности које је реализовао Дом здравља у Белој Паланци ради унапређења здравствене заштите ромског становништва су следеће:

1. Превенција малолетничких трудноћа

Током 2021. године одржане су 3 трибине и 3 радионице у основној и средњој школи са темом „Очување репродуктивног здравља младих“ и на тему „Контрацепција“. Број активних учесника током ових радионица износи 90 учесника.

У 2022. години одржано је 6 трибина и 9 радионица, број учесника током ових активности који су активно учествовали је 150.

У 2023. години одржано је 6 трибина и 9 радионица, а број учесника током ових активности који су активно учествовали је 150.

Током 2024. године одржано је 6 трибина и 9 радионица, а број учесника који су активно учествовали је 200.

2. Побољшање доступности здравствене заштите ромском становништву

У 2021. години одржана су 2 базара здравља у циљу указивања на значај редовних систематских прегледа, као и на значај редовних лекарских прегледа. У 2022. години одржано је 3 базара, у 2023. години 4 базара, у 2024. години 5 базара здравља.

Ове активности патронажна служба реализовала је још и кроз индивидуалне разговоре на терену.

3. Унапређење хигијенско – епидемиолошких услова у ромским насељима у циљу спречавања настанака и ширења заразних и паразитарних болести

Одржано је по 6 радионица у свакој години у периоду од 2021. до 2024.године, о превенцији заразних болести, а кроз здравствено васпитни рад указано је на значај одржавања личне хигијене, одржавања хигијене простора за становање као и на значај уклањања комуналног отпада.

4. Обухват ромског становништва здравствено превентивним активностима, нарочито старијих од 65 година

Патронажна служба кроз своје активности у оквиру здравствено васпитног рада спроводи радионице, индивидуалне разговоре на терену као и редовне патронажне посете. Организовани су и превентивни прегледи за грађане у Дому Здравља.

5. Јавноздравствени рад са ромском популацијом

Групни здравствено васпитни рад током 2021.године није рађен због епидемиолошке ситуације у земљи, Школа за труднице тада није радила, док је индивидуални здравствени васпитни рад организован на терену.

У 2022. години здравствено васпитни рад реализован је кроз Школу за труднице коју је током године посетило 30 мајки, док је индивидуални здравствено васпитни рад организован на терену.

Групни здравствено васпитни рад реализован је кроз Школу за родитеље, коју је у току 2023. године посетило 40 родитеља, у току 2024.године 50 родитеља, како будућих, исто тако и младих родитеља који су имали недоумице око исхране одојчета, неге детета и друго, док је индивидуални здравствено васпитни рад организован на терену.

Одсек Поливалентне патронаже организовао је своје активности у 2021. години, само током половине године због спровођења имунизације против ковида 19.

5.5. Социјална заштита

Услуге социјалне заштите које се пружају на територији општине Бела Паланка су Помоћ у кући за стара лица и Лични пратилац детета. Постоји потражња за услугом прихватилиште и Клуб за стара лица.

Узимајући у обзир јако неповољну социјално економску ситуацију у Белој Паланци, брига коју Центар за социјални рад води о угроженим категоријама становништва је од великог значаја за унапређење квалитета живота становника на локалу. Укупан број корисника услуга Центра за социјални рад, према евиденцији ЦСР за 2023. годину је 2.225 особа, од чега је малолетних лица 370.

Према подацима Пописа становништва из 2022.године на територији општине Беле Паланка живи 1474 припадника ромске националне мањине. На евиденцији Центра за социјални рад се у 2023. години налазило 1163 Рома, те на основу тог податка можемо закључити да је 78% ромског становништва информисано о услугама социјалне заштите.

Према извештају ЦСР „Бранко Миловановић Цига“ из Беле Паланке, проценат Рома и Ромкиња укључених у локалне услуге социјалне заштите у 2021. години износио је 40,5% од укупног броја корисника на активној евиденцији Центра, у 2022.години припадници ромске националности чинили су 38% , а у 2023. години 40% .

Сва лица која се налазе на евиденцији Центра, укључујући лица старија од 65 година укључена су у услуге социјалне заштите у складу са мапираним потребама и законским одредбама за остваривање права и услуга из области социјалне заштите.

Идентификовање потенцијалних корисника обавља се на основу пријава Дома здравља, грађана, сродника, самосталним обраћањем Центру, уз помоћ геронтослужбе и др.

Код сваког случаја малолетничке делинквенције који се пријави центру, водитељ случаја обавља саветодавни рад са родитељима малолетног делинквента.

Саветодавни рад са младима представља саставни део свакодневног рада запослених у Центру. Теренски обилазак лица старијих од 65 година обавља се код сваког корисника након његовог јављања на евиденцију Центра по било ком основу. Од укупног броја корисника који припадају ромској националној мањини у 2021. години старији од 65 година чинили су 5,4% корисника, у 2022. години чинили су 6,2% корисника, а у 2023. години 6%.

Центар за социјални рад има израђену брошуру о правима и условима коришћења права и услуга из области социјалне заштите и „Водич кроз локалне услуге социјалне заштите“, које је потребно одштампати како би били више доступни потенцијалним корисницима.

5.5.1. Локалне политике и праксе у области социјалне заштите

Центар за социјални рад ради на превенцији малолетничке делинквенције кроз бројне радионице и предавања на тему вршњачког насиља које су спровођене од октобра 2022. године у сарадњи са образовним установама на територији Беле Паланке. Радионице су биле намењене ученицима основних школа у Белој Паланци и Црвеној Реци, као и ученицима средње школе у Белој Паланци. Две радионице спроведене су и у Предшколској установи „Драгица Лаловић“. У 2021. години нису одржаване радионице, док је у 2022. години одржано 10 радионица, у 2023. години 12, а у 2024. години 15 радионица. У Центру за социјални рад се не води посебна евиденција оброју младих на саветовању, с обзиром на то да саветовање не спада у издвојену услугу, али се према статистикама које се воде у Центру у просеку око 50 младих корисника налази на саветовању у току године.

Удружење „ТЕ-ДЕУМ“ из Беле Паланке у сарадњи са ЈЛС реализовало је пројекат у оквиру ког је пружена услуга Лични пратилац детета, а који је финансирала Европска унија. Од укупног броја личних пратилаца (10), 6 је било ангажовано преко пројекта, 4 је финансирала ЈЛС. Један Лични пратилац је ромске националности, што представља 10%.

Ово удружење такође спроводи услугу Помоћ у кући за старија лица. Број корисника ромске популације у 2022. години износио је 9, од укупно 216 корисника услуга. У 2023. години било је 10 корисника ромске националности од укупно 199 корисника услуга, док је у текућој години 9 корисника ромске националности од укупно 183 корисника.

6. SWOT АНАЛИЗА

У складу са пројектним задатком, израђена је SWOT анализа за сваку од пет области ЛАП-а, на основу које ће бити дефинисани конкретни секторски циљеви, подциљеви, мере и пројекти.

SWOT анализа (акроним од енглеских речи: *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats* - снаге, слабости, прилике, претње) је техника стратешког менаџмента путем које се уочавају стратешки избори довођењем у везу снага и слабости са шансама и претњама у екстерном окружењу.

SWOT анализа је резултат радионице која је одржана дана 10. септембра 2024. године у Скупштинској сали општине Бела Паланка са представницима заинтересованих страна и заснована је како на анализи доступних статистичких података, тако и на проценама којима су располагали представници заинтересованих страна.

Чланови Радне групе су на радионици представили све битне снаге и шансе које општина Бела Паланка треба да искористи, односно слабости и претње које треба имати у виду приликом дефинисања циљева и мера за период од 2025. до 2027. године.

Образовање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Велики обухват деце ромске националности системом основног и средњег образовања • Дobar положај основне школе (близина ромског насеља) • Бесплатан превоз за ученике из сеоских подручја • Постојање припремне предшколске групе у оквиру ОШ • Бесплатни уџбеници за децу из социјално угрожених породица (републичка мера) • Бесплатан вртић за децу из социјално угрожених породица, децу са посебним потребама и за треће дете (републичка мера) • Повећан број ученика ромске популације који уписују факултет • Афирмативне мере за упис ученика у средњу школу • Постојање функционалног образовања одраслих • Добра сарадња са ЦСР • Адекватан стручни кадар у ОШ: <ul style="list-style-type: none"> - педагошки асистент - стручна служба - тим за спречавање осипања ученика из образовног система • Укљученост представника ромске националности у школским саветима и тимовима • Добра сарадња са НВО сектором који се бави ромским питањима 	<ul style="list-style-type: none"> • Мали обухват деце ромске националности узраста 3-5 година системом предшколског образовања • Непостојање педагошког асистента у предшколској установи и средњој школи • Низак образовни ниво родитеља • Лош материјални статус ромских породица • Незаинтересованост родитеља, нефункционалне породице • Језичка баријера при уласку ромске деце у образовни систем • Недовољна упућеност Рома средњих година о могућностима за доквалификацију
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ

<ul style="list-style-type: none"> • Постојање Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године • Законска регулатива и Националне стратегије у области образовања • Афирмативне републичке мере за упис ученика у средње школе и факултете • Програми доквалификације и преквалификације Рома који су рано напустили школовање • Континуирана едукација наставног кадра • Донаторска средства за инклузију Рома • Повезивање образовног система са потребама тржишта рада • Утврђивање потребних професионалних занимања у процесу зелене транзиције 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање ромског језика са елементима националне културе у школама • Миграције ромског становништва • Осипање из образовног система - рано напуштање образовног система • Нередовно похађање наставе - Одсуствовање из школе због сезонских послова родитеља • Малолетнички бракови • Неусклађеност образовних профила са потребама тржишта рада • Неизвесност запослења након завршетка школовања
--	---

Снаге општине Бела Паланка у области образовања ромске популације се огледају у квалитетној кадровској оспособљености и сарадњи локалних институција из области образовања, као и постојању адекватних услова за рад и адекватног стручног кадра (педагошки асистент, стручна служба, тим за спречавање осипања ученика из образовног система). Просветни радници континуирано похађају акредитоване обуке за рад са децом из маргинализованих група, где су, пре свега, обухваћена деца ромске националности.

Међу снагама општине су и постојање разних облика додатне подршке социјалној укључености Рома (бесплатан вртић за децу млађу од 6 година – из социјално угрожених породица, за децу са посебним потребама и за треће дете, бесплатни уџбеници за децу из социјално угрожених породица, бесплатан превоз за ученике из сеоских подручја, као и добра позиционираност школе у близини ромског насеља).

Средња школа у Белој Паланци има добар избор образовних профила (Гимназија – општи смер, електротехничар информacionих технологија - четворогодишња и смер куvara - трогодишња), а из буџета локалне самоуправе су подржане афирмативне мере за упис ученика у средњу школу (Стипендије за све ученике средње школе који први пут уписују годину и једнократне стипендије за најбоље ђаке које се додељују на Дан општине Бела Паланка). Истакнута је и добра сарадња са НВО сектором, који се бави ромским питањима и реализује велики број пројеката за социјалну укљученост Рома и Ромкиња.

Највећи број **слабости општине Бела Паланка** се односи на недовољне капацитете ромских породица (лош материјални статус, низак образовни статус, незаинтересованост и немотивисаност родитеља и деце за школовање).

Нередовно похађање наставе као и осипање из образовног система, рано ступање у брак су **претње** које условљавају лошу образовну структуру ромске популације. образовање ромских ученика знатно отежавају и миграције целих породица, одсуствовање из школе због рада на

сезонским пословима, лоша финансијска ситуација и неизвесност запошљавања након завршетка школовања.

Општина Бела Паланка **шансе** за превазилажење слабости и избегавање претњи види у повећању доступности и квалитета предшколског васпитања и образовања, афирмативним мерама за упис ромских ученика у средње школе и факултете са националног нивоа.

Шансе су све веће могућности коришћења подстицајних програма и пројеката и оснаживању родитеља и породица ромске националности у области образовања кроз програме доквалификације и преквалификације.

Запошљавање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Постојање Плана развоја општине Бела Паланка • Постојање Локалног акционог плана за запошљавање • Постојање локалног Савета за запошљавање • Велик број Рома заинтересованих за запошљавање • Добра сарадња са локалним институцијама и НВО сектором • Добри капацитети НВО које се баве ромским питањима • Постојање програма за функционално образовање одраслих преко ОШ и НСЗ • Заинтересованост локалне самоуправе за решавање проблема незапослености Рома • Постојање одређеног броја лица ромске националности са завршеним средњим образовањем 	<ul style="list-style-type: none"> • Лоша образовна структура Рома и Ромкиња • Недовољна заступљеност представника ромске националности у локалним саветима • Незаинтересованост лица ромске националности за ФОО • Недовољно развијено предузетништво код припадника ромске популације • Недовољна заинтересованост ромске популације за мере активне политике запошљавања • Недостатак мотивације за рад због ниске зараде • Недовољно познавање прописа о правима и обавезама корисника НСП • Недовољна заступљеност високообразовног кадра ромске националности у јавним институцијама • Традиционалне вредности и родна равноправност • Нередовно исплаћивање зарада од стране појединих послодаваца • Непостојање поуздане базе података о броју неформалних сакупљача секундарних сировина • Непостојање активних мера запошљавања које циљају потребе

	неформалних сакупљача секундарних сировина
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Програми и субвенције за самозапошљавање • Мере активне политике запошљавања намењене ромској популацији - посебни програми за запошљавање Рома • Програми страних донатора намењени Ромима • Могућност рада ван територије општине (теренски послови) • Стране инвестиције • Програми преквалификације и доквалификације за дефицитарна занимања • Роми и Ромкиње препознати као теже запошљива категорија становништва у Националној стратегији запошљавања и развоја људских ресурса • Мапирање неформалних сакупљача отпада • Препознавање потреба неформалних сакупљача отпада Регионалним планом управљања отпадом, и њихова доквалификација као будуће радне снаге у оквиру Регионалног центра за управљање чврстим отпадом у Пироту 	<ul style="list-style-type: none"> • Глобална економска криза, недостатак радних места • Недовољна понуда послова • Ниске зараде • Миграције ромског становништва • Неодрживост донаторских програма и пројеката

Предност у области запошљавања у општини Бела Паланка јесте што је ромска популација заинтересована за рад и спремна је на тешке физичке послове ради обезбеђивања егзистенције. Сарадња између институција и активних ромских НВО је добра, ромске организације представљају значајног партнера у локалној заједници. НСЗ располаже стручним кадровима, а локални Савет за запошљавање је активан. Битна снага је и постојање програма за функционално образовање одраслих у школи и при Националној служби за запошљавање, којим се превазилази слабост лоше квалификационе структуре Рома.

Као **слабост**, присутна је недовољна заинтересованост ромске популације за мере активне политике запошљавања, недостатак мотивације за рад због ниске зараде, као и нередовно исплаћивање зарада од стране појединих послодаваца. Такође је недовољна заступљеност Рома у јавним институцијама, нарочито виосокообразованог кадра.

Слабост наведена као традиционалне вредности и родна равноправност, тј. неравноправност се односи на жене Ромкиње које су по традицији домаћице (обављају кућне послове и брину се о деци, док се мушкарци запошљавају).

Као **претње**, јављају се недовољна понуда послова за ромско становништво, миграције ромског становништва и неодрживост донаторских програма и пројеката.

Шансе у превазилажењу слабости и претњи у запошљавању ромске популације, општина Бела Паланка види у отварању нових радних места путем субвенција и привлачењем нових страних инвестиција, samozapošljavanju и посебним програмима запошљавања Рома и Ромкиња, као и донаторским програмима за samozapošljavanje и програмима преквалификације и доквалификације за дефицитарна занимања. Недостатак радне снаге у већинској популацији отвара могућности већем запошљавању Рома и Ромкиња у општини.

Становање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Постојање планске документације (План детаљне регулације) • Постојање пројектно-техничке документације за изградњу социјалних станова и кућа • Постојање простора и услова за нову градњу (општинске парцеле) • Постојећа три ромска насеља су интегрисана у формална насеља и имају потребну комуналну инфраструктуру • Добра покривеност одношења смећа • Омогућен приступ за прикључак на комуналну инфраструктуру 	<ul style="list-style-type: none"> • Нерешени правно имовински односи (конверзија земљишта, пренос власништва, закуп) • Неконтролисано бацање смећа од стране ромског становништва • Лоше одржавање постојећих насеља • Мали број социјалних станова у општинском власништву у односу на број социјално угрожених породица
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Донаторски пројекти стамбеног збрињавања Рома • Закон о социјалном становању • Национална стратегија о социјалном становању 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатак финансијских средстава за решавање стамбених проблема Рома • Немогућност озакоњења објеката због нерешених правно-имовинских односа

Постојеће **снаге** у области становања у општини Бела Паланка су интегрисаност ромских насеља у формална насеља, као и постојање пројектно-техничке документације за изградњу социјалних станова и кућа на општинским парцелама за 20 ромских породица. Сва три ромска насеља - Миџор, Мурица и Врбак, имају потребну комуналну инфраструктуру - водовод, канализацију, електричну енергију, уличну расвету.

Тренутно на територији општине Бела Паланка, збринута је 17 социјално угрожених ромских породица од стране општине Бела Паланка. Постоје две зграде са социјалним становима у власништву општине, са укупно 26 станова. Од укупног броја корисника социјалних станова, 10 породица је ромске националности. Такође постоји 13 монтажних кућа, где је тренутно смештено 7 ромских породица.

Са друге стране, општина Бела Паланка има низ **слабости** у области становања, које се огледају у нерешеним имовинско-правним односима (конверзија земљишта, пренос власништва, закуп), што резултира немогућношћу легализације постојећих објеката.

Као **шансе** за превазилажење проблема, општина налази у донаторским програмима стамбеног збрињавања Рома и постојању законске регулативе у овој области.

Здравствена заштита

ШАНСЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Развијена здравствена заштита • Постојање служби педијатрије, патронаже, гинекологије • Школа за труднице (школа за родитеље, кутак за родитељство) • Добра сарадња патронажне службе са осталим институцијама и НВО сектором • Постојање апотекарских установа у општини (четири апотеке) • Бесплатни спортско – рекреативни садржаји у служби превенције • Бесплатни превоз за специјалистичке прегледе у Београду и Нишу • Висок ниво вакцинисане деце • Две сеоске амбуланте (У Црвеној Реци ради понедељак, среда и петак, а у Долцу уторак и четвртак) • Организовани лекарски прегледи на терену од стране ЈЛС и Дома здравља • „Лекар на селу“ – превентивни прегледи које организује ЈЛС са Војском Србије 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање саветовалишта за младе • Велики број малолетничких трудноћа у ромској популацији • Недовољна информисаност ромске популације о значају превентивних прегледа • Недостатак медицинског материјала због недовољних финансијских средстава • Непридржавање упутстава лекара • Нередовно оверавање здравствених књижица • Негативан став према превентивним гинеколошким прегледима од стране старије популације • Велики број Рома болује од кардиоваскуларних болести и дијабетеса • Неодазивање на превентивне здравствене прегледе • Смањен број педијатара и гинеколога у ДЗ • Престанак рада здравственог медијатора • Непостојање ЛАП-а јавног здравља
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Могућност отварања саветовалишта за младе • Пројекти информисања и едукације ромске популације о значају превентивних прегледа и поштовању здравственог протокола • Превентивни прегледи • Постојање ресурса Црвеног крста 	<ul style="list-style-type: none"> • Законска регулатива за домове здравља у малим општинама, припајање већим здравственим центрима • Недостатак специјалистичких служби • Смањење броја корисника (пребацују се у друге здравствене центре)

<ul style="list-style-type: none"> • Постојање ресурса друштвених мрежа и интернет платформи у циљу информисања • Реновирање старих сеоских амбуланти 	<ul style="list-style-type: none"> • Неадекватни хигијенски, социоекономски услови живота, слаба исхрана ромске популације • Немогућност рефундације трошкова превоза од стране РФЗО за релацију Бела Паланка – Пирот
---	---

Здравствена заштита је на задовољавајућем нивоу у односу на величину општине. Постоје службе патронаже, педијатрије, гинекологије и школа за труднице. Сарадња патронажне службе са јавним институцијама и НВО је добра. Спортско – рекреативни садржаји у служби превенције и одржавања здравља су бесплатни, као и превоз за специјалистичке прегледе у Београду и Нишу. Тренутно је у имплементацији пројекат „Лекар на селу“ који за активност има превентивне прегледе које организује ЈЛС у сарадњи са Војском Србије.

Проблеми у области здравствене заштите Рома и Ромкиња су бројни. Не постоји саветовалиште за младе, а велики је број малолетничких трудноћа у ромској популацији. Недовољна је информисаност ромске популације о значају превентивних прегледа, а старије жене одбијају превентивне гинеколошке прегледе. Такође, проблеми се јављају у непридржавању упутства лекара и нередовном оверавању здравствених књижица.

С обзиром на то да је у општини изражен недостатак специјалистичких служби, повећава се број корисника који се пребацују у веће здравствене центре. Неадекватни хигијенски, социоекономски услови живота, слаба исхрана ромске популације резултирају повећањем хроничних болести.

Као **шансе** у заштити здравља становништва, општина Бела Паланка види у јачању и промовисању превентивних прегледа, отварању саветовалишта за младе и пројектима информисања и едукације ромске популације о значају превентивних прегледа и поштовању здравственог протокола.

Социјална заштита

ШАНСЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Подршка локалне самоуправе (једнократне помоћи) • Постојање адекватног стручног кадра у службама које се баве социјалном заштитом • НВО лиценциране за пружање услуга у области социјалне заштите • Добра сарадња између организација и институција (мала средина, лична познанства) • Програм унапређења социјалне заштите у изради • Постојање пројеката из области социјалне заштите и социјалне укључености Рома и Ромкиња 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатак финансијских средстава • Непостојање прецизне базе података о ромској заједници • Низак образовни ниво и неинформисаност ромске популације која отежава остваривање права • Недовољна мотивисаност и незаинтересованост ромске заједнице за коришћење доступних локалних услуга социјалне заштите • Повећан број малолетничке деликвенције у ромској популацији
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ

<ul style="list-style-type: none"> • Законска регулатива (Закон о социјалној заштити, Породични закон) • Увођење медијатора у ЦСР • Национална стратегија социјалне укључености Рома и Ромкиња, нова Стратегија социјалне заштите • Прекогранични пројекти • Донаторски програми за социјалну укљученост Рома и Ромкиња 	<ul style="list-style-type: none"> • Измене законске регулативе • Недовољни трансфери за социјалну заштиту • Отежани услови за лиценцирање услуга социјалне заштите • Друштвене промене • Неодрживост пројеката социјалне заштите
--	--

Носилац социјалне заштите у општини Бела Паланка је Центар за социјални рад који има добре кадровске капацитете, подршку локалне самоуправе и добру сарадњу са НВО које су лиценциране за пружање услуга из области социјалне заштите. До сада је реализован велики број пројеката. **Постоји добра сарадња између свих актера социјалне заштите на локалном нивоу.** Локална самоуправа финансира једнократне новчане помоћи, а корисници ЈНП најчешће подносе захтеве за трошкове лечења, односно лекова и трошкова пута, плаћања рачуна за струју, куповину огревног дрвета и основних животних намирница.

Основни **проблеми** са којима се општина суочава су недостатак финансијских средстава, непостојање прецизне базе података о ромској заједници, низак образовни ниво и неинформисаност ромске популације која отежава остваривање права. Приметна је и недовољна мотивисаност и незаинтересованост ромске заједнице за коришћење доступних локалних услуга социјалне заштите. По евиденцији МУП-а и ЦСР-а повећан је број малолетних деликвената у ромској популацији.

Као начине за превазилажење проблема, поред законске регулативе и коришћења доступних донаторских средстава за финансирање пројеката, општина види у увођењу ромског медијатора у Центру за социјални рад.

7. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

Општи циљ Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња на територији општине Бела Паланка за период 2025 -2027. године гласи:

Унапређење положаја Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка, уз уважавање људских и мањинских права и постизање веће социјалне укључености

Формулација општег циља је усклађена са општим циљем националне Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године, који гласи: *Унапређење квалитета живота Рома и Ромкиња у Републици Србији, уз уважавање људских и мањинских права, елиминисање дискриминације и циганизма као облика расизма, и постизање веће социјалне укључености у свим сегментима друштва.*

На постизању општег циља ће се радити кроз интервенцију у пет приоритетних области значајних за социјалну инклузију ромске националне мањине, а то су:

- 1) ОБРАЗОВАЊЕ
- 2) ЗАПОШЉАВАЊЕ
- 3) СТАНОВАЊЕ
- 4) ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА
- 5) СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

За сваку од наведених приоритетних области дефинисани су посебан циљ и мере, које ће детаљно бити представљене у наредном поглављу заједно са индикаторима на основу којих ће се пратити остварени учинак и резултати јавне политике.

Посебан циљ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности квалитетним предшколским, основним и средњошколским образовањем и пружање подршке школовању деце, младих и одраслих

Посебан циљ 2: Повећање конкурентности и квалификованости лица ромске националности на тржишту рада и њихово економско оснаживање

Посебан циљ 3: Унапређење услова становања ромске популације у општини Бела Паланка

Посебан циљ 4: Повећање доступности примарне здравствене заштите и унапређење репродуктивног и општег здравља ромског становништва

Посебан циљ 5: Унапређење информисаности и приступа правима и услугама из области социјалне заштите за све категорије ромског становништва

8. АКЦИОНИ ПЛАН

Акциони план:	Акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025-2027. године
Предлагач:	Општина Бела Паланка
Координација и извештавање:	Општина Бела Паланка и Регионална развојна агенција Југ доо, Ниш

ОПШТИ ЦИЉ: УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА И РОМКИЊА У ОПШТИНИ БЕЛА ПАЛАНКА, УЗ УВАЖАВАЊЕ ЉУДСКИХ И МАЊИНСКИХ ПРАВА И ПОСТИЗАЊЕ ВЕЋЕ СОЦИЈАЛНЕ УКЉУЧЕНОСТИ

Институција одговорна за праћење и контролу реализације: **ЈЛС**

Показатељ (и) на нивоу општег циља (показатељ ефекта)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Обухват деце ромске националности средњошколским образовањем у СШ „Никета Ремезијански“ Бела Паланка	Број	Извештај СШ	37	2024.	40	45	50
Удео незапослености лица ромске националности у општини Бела Паланка	%	Извештаји НСЗ	34	2024.	34	32	30
Број ромских домаћинстава којима су унапређени услови становања	Број	Извештаји ЈЛС	17	2024.	17	18	20
Удео домаћинстава ромске националности који прима новчану социјалну помоћ	%	Извештај ЦСР	80	2024.	75	70	65

ОБРАЗОВАЊЕ

Посебан циљ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности квалитетним предшколским, основним и средњошколским образовањем и пружање подршке школовању деце, младих и одраслих							
Институција одговорна за координацију и извештавање: ПУ, ОШ, СШ, ЈЛС							
Показатељ(и) на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Удео ромских ученика који уписују средњу школу	%	Документац ија ОШ	70	2024.	70	75	80
Број младих и одраслих Рома и Ромкиња који су наставили прекинуто школовање	Број	Документац ија школе за ФОО	45	2024.	45	45	45

Мера 1.1: Унапредити информисаност родитеља, деце и ученика ромске националности о значају раног и континуираног развоја и образовања, и пружити стручну подршку у остваривању њихових права из области образовања							
Институција одговорна за реализацију: Мобилни тим, ПУ, ОШ, ОЦД, ЈЛС							
Период спровођења: 2025–2027. година				Тип мере: Информативно/едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност У години 2025.	Циљана вредност У години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број одржаних информативних и едукативних	Број	Извештаји Мобилног тима, ОЦД	12	2024.	12	12	12

радионица за родитеље ромске деце							
-----------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Буџет ЈЛС	2002-0002; 2003-0001; 0602-001			
Донаторска средства		70,00	70,00	70,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
1.1.1 Едукативне радионице за родитеље ромске деце о значају васпитања и образовања деце у раном узрасту и обезбеђивању континуитета у образовању	ОЦД	ПУ, ОШ	2027.	Буџет ЈЛС/ Донаторска средства	0602-0001	20,00	20,00	20,00
1.1.2 Едукативне радионице о стандардима одржавања хигијене ПУ и о значају	ПУ	ДЗ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2002-0002			

одржавања хигијене свих полазника ПУ								
1.1.3 Едукације за родитеље ромске деце где би предавачи били успешни Роми и Ромкиње	Мобилни тим	ОЦД, ПУ, ОШ, СШ	2027.	Буџет ЈЛС/ Донаторска средства	2002-0002; 2003-0001; 2004-0001; 0602-0001	50,00	50,00	50,00
1.1.4 Индивидуалне посете и разговори са родитељима деце о значају раног и континуираног развоја и образовања	Мобилни тим	ОЦД, ПУ, ОШ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2002-0002; 2003-0001; 0602-0001			
1.1.5 Обезбеђивање подршке и помоћи родитељима у процесу уписа деце у програме предшколског васпитања и образовања	Мобилни тим	ПУ, ЈЛС	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2002-0002			
1.1.6 Информативно-едукативне активности (радионице, кампање) у школама за информисање родитеља ромске деце о постојећим локалним	Мобилни тим	ОШ, СШ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2003-0001; 2004-0001			

институционалним мерама материјалне подршке за укључивање и остајање деце/ученика у систему образовања (превоз, стипендије)								
1.1.7 Информисање и мотивисање Рома за укључивање у Савете родитеља у школама, као и у одборе основних и средњих школа	Мобилни тим	Савети МЗ, ОЦД, ОШ, СШ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2003-0001; 2004-0001; 0602-0001			

Мера 1.2: Обезбеђивање материјалне и стручне подршке родитељима, деци и ученицима ромске националности на свим нивоима образовања уз делотворну превенцију напуштања школовања							
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС, ПУ, ОШ, СШ							
Период спровођења: 2025–2027. година				Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број додељених општинских стипендија за средњошколце ромске националности	Број	Записник Комисије за доделу стипендија	25	2024.	30	35	40

Број ромске деце која нередовно похађају наставу	Број ученика	Документац ија ОШ	3	2024.	0	0	0
--	--------------	-------------------	---	-------	---	---	---

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Буџет ЈЛС	0902-0019	3.500,00	3.750,00	4.000,00
Донаторска средства		1.000,00	1.000,00	1.000,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
1.2.1 Стипендије за средњошколце ромске националности	ЈЛС	/	2027.	Буџет ЈЛС	0902/0019	1.500,00	1.750,00	2.000,00
1.2.2 Финансирање превоза за ученике основних и средњих школа	ЈЛС	/	2027.	Буџет ЈЛС	0902/0019	2.000,00	2.000,00	2.000,00
1.2.3 Обезбеђивање школског прибора за ученике ромске националности у	ЈЛС	ОШ	2027.	Донаторска средства	0902/0019	1.000,00	1.000,00	1.000,00

основном образовању, који су социјално угрожени или слабијег материјалног стања								
1.2.4 Професионална оријентација за ученике 7. и 8. разреда	Тим за професионалну оријентацију, Стручна служба	СШ „Никета Ремизијански”, као и СШ у Србији (нарочито Пиротски и Нишавски округ)	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2003-0001; 2004-0001			
1.2.5 Информисање и додатне припреме ромске деце за полагање квалификационих испита (додатни часови)	ОШ, СШ	/	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2003-0001; 2004-0001			
1.2.6 Инфо сесије за информисање родитеља и ученика о афирмативним мерама за упис ромских ученика у средње школе	Мобилни тим, ЈЛС	СШ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2004-0001			
1.2.7 Едукација родитеља о санкционисању у случају	ПУ, ОШ	ЦСР	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2002-0002; 2003-0001			

непохађања обавезног ППП и ОШ								
-------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Мера 1.3: Оснажити стручне капацитете образовних установа и васпитно образовног кадра да одговоре на образовне, развојне и културолошке потребе деце и младих ромске националности у процесу образовања и васпитања

Институција одговорна за реализацију: ПУ, ОШ, СШ

Период спровођења: 2025–2027. година Тип мере: Информативно/едукативна

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Не

Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број сертифицираних наставника и васпитача за рад са децом из маргинализованих група	Број	Документац ија ПУ, ОШ, СШ	57	2024.	60	65	70
Број ангажованих педагошких асистената	Број	Годишњи извештај ПУ,ОШ,СШ	4	2024.	5	6	6
Број радионица одржаних на тему интеркултуралности, традицији и култури Рома	Број	Документац ија ОШ и СШ	6	2024.	6	6	6

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.

Буџет ЈЛС	2002-0002; 2003-0001; 2004/0001	10,00	10,00	10,00
Донаторска средства		5.008,00	5.990,00	6.013,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршета к активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
1.3.1 Похађање акредитованих обука намењених просветним радницима за рад са децом из маргинализованих група	ОШ, СШ	Министарство просвете	2027.	Буџет ЈЛС/Донаторска средства	2003-0001; 2004-0001	96,00	116,00	139,00
1.3.2 Ангажовање педагошких асистената	ОШ, СШ, ПУ	ЈЛС, Министарство просвете	2027.	Донаторска средства/МП	2002-0002; 2003-0001; 2004/0001	4.812,00	5.774,00	5.774,00
1.3.3 Организовање радионица у основним школама на тему различитости, интеркултуралности, традицији и култури Рома	ОШ	Ромски координатор, ОЦД	2027.	Буџет ЈЛС/Донаторска средства	2003-0001	100,00	100,00	100,00

1.3.4 Организовање радионица са наставним и васпитним кадровима за унапређење сарадње са ромским породицама и рад са ромском децом	ОШ, СШ, ПУ	ЦСР	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2002-0002; 2003-0001; 2004-0001	10,00	10,00	10,00
---	------------	-----	-------	-----------------------------------	---------------------------------------	-------	-------	-------

Мера 1.4: Унапређење постојећих и креирање нових модела подршке за образовање одраслих и оних који су рано напустили школовање							
Институција одговорна за реализацију: ОШ, Мобилни тим							
Период спровођења: 2025–2027. година				Тип мере: Информативно/едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број одраслих Рома и Ромкиња који похађају основно образовање одраслих	Број	Документац ија ОШ	45	2024.	45	45	45

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Буџет ЈЛС	2003-0001; 0602-001	20,00	20,00	20,00
Донаторска средства		300,00	300,00	300,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
1.4.1 Организовање и финансирање програма неформалног образовања одраслих и младих	Мобилни тим	ОЦД	2027.	Донаторска средства	0602-001	300,00	300,00	300,00
1.4.2 Информисање одраслог ромског становништва о могућностима и начинима стицања основношколског образовања кроз кампање и промоцију концепта функционалног основног образовања одраслих и услуга у ОШ „Јован Аранђеловић“ Црвена Река	ОШ „Јован Аранђеловић“	Мобилни тим	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	2003-0001	20,00	20,00	20,00

ЗАПОШЉАВАЊЕ

Посебан циљ 2: Повећање конкурентности и квалификованости лица ромске националности на тржишту рада и њихово економско оснаживање

Институција одговорна за координацију и извештавање: ЈЛС и НСЗ							
Показатељ(и) на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Удео лица ромске националности који су укључени у активне мере запошљавања	%	НСЗ	10	2024.	12	14	15
Удео незапослених Рома у укупном броју незапослених на територији општине	%	НСЗ	34	2024.	34	32	30

Мера 2.1: Подршка усклађивању квалификација и компетенција лица ромске националности са потребама тржишта рада							
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС и НСЗ							
Период спровођења: 2025–2027. година				Тип мере: Информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број Рома који су стекли квалификације за тржиште рада	Број	НСЗ	14	2024.	15	20	25

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.

Буџет ЈЛС	2003-0001; 2004-0001;	100,00	100,00	100,00
Донаторска средства	1501-0002	250,00	250,00	250,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
2.1.1 Мотивационе радионице у ромским насељима за укључивање у програме формалног и неформалног образовања	Мобилни тим	ЈЛС, НСЗ, ЦСР, ОЦД, ОШ, СШ	2027.	Донаторска средства	2003-0001; 2004-0001	50,00	50,00	50,00
2.1.2 Спровођење обука за дефицитарна занимања и информисање о будућим зеленим пословима	НСЗ	Послодавац, ЈЛС	2027.	Буџет ЈЛС/Донаторска средства	1501-0002	100,00	100,00	100,00
2.1.3 Стручно оспособљавање на радном месту за лица ромске националности	НСЗ	Послодавац, ЈЛС	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1501-0002			
2.1.4								

Организовање обука из области предузетништва и женског предузетништва у сарадњи са НСЗ и Регионалном развојном агенцијом Југ (РРА Југ)	НСЗ	ЈЛС, РРА Југ	2027.	Буџет ЈЛС	1501-0002	100,00	100,00	100,00
2.1.5 Радионице за оснаживање Ромкиња за коришћење мера за запошљавање	НСЗ	ЈЛС	2027.	Донаторска средства	1501-0002	100,00	100,00	100,00

Мера 2.2: Повећање укључености Рома и Ромкиња у доступне мере активне политике запошљавања							
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС и НСЗ							
Период спровођења: 2025–2027. година				Тип мере: Фискална и информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број Рома укључених у мере активне политике запошљавања	Број	НСЗ	57	2024.	70	80	90
Број организованих радионица за информисање и мотивисање ромске популације за учешће у програмима и обукама НСЗ	Број	НСЗ	5	2024.	5	5	5

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Буџет ЈЛС	1501-0002	2.850,00	2.605,00	2.300,00
Донаторска средства		3.450,00	3.450,00	1.450,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активност ¹ 501-0002и	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
2.2.1 Организовање радионица / инфо-сесија за информисање и мотивисање ромске популације за учешће у програмима и обукама НСЗ	НСЗ	ЈЛС	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1501-0002			
2.2.2 Увођење афирмативних мера у програме запошљавања који се односе на ромску популацију	НСЗ	ЈЛС	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1501-0002			

дефинисањем квоте за њихово ангажовање – кроз Јавни позив								
2.2.3 Обука ромског становништва за активно тражење посла	НСЗ	РРА Југ	2027.	Буџет ЈЛС	1501-0002	100,00	100,00	100,00
2.2.4 Субвенције за самозапошљавање, у сарадњи са НСЗ	ЈЛС	НСЗ	2027.	Буџет ЈЛС/Донаторска средства	1501-0002	2.800,00	2.305,00	/
2.2.5 Субвенције за послодавце који запошљавају Роме и Ромкиње	ЈЛС	НСЗ	2027.	Буџет ЈЛС	1501-0002	500,00	500,00	500,00
2.2.6 Запошљавање Рома и Ромкиња кроз јавне радове	ЈЛС	НСЗ	2027.	Буџет ЈЛС/Донаторска средства	0902-0019	300,00	500,00	500,00
2.2.7 Стручна пракса	ЈЛС	НСЗ	2027.	Буџет ЈЛС	1501-0002	1.450,00	1.500,00	1.500,00
2.2.8 Подршка постојећим привредницима ромске националности кроз	ЈЛС	НСЗ	2027.	Донаторска средства	1501-0002	500,00	500,00	500,00

програме подршке локалне самоуправе								
2.2.9 Подршка занатлијама ромске националности – за стандардизацију производње производа, проналажење тржишта, радне снаге и квалитетне сировине	ЈЛС	НСЗ	2027.	Донаторска средства	1501-0002	450,00	450,00	450,00
2.2.10 Подршка неформалним сакупљачима отпада кроз регистрацију, легализацију и субвенције	ЈЛС	НСЗ	2027.	Донаторска средства	1501-0002	200,00	200,00	200,00

СТАНОВАЊЕ

Посебан циљ 3: Унапређење услова становања ромске популације у општини Бела Паланка								
Институција одговорна за координацију и извештавање: ЈЛС								
Показатељ(и) на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	
	%		20	2024.	15	10	5	

Процент Рома који живе у нехигијенским условима		Документац ија ЈЛС					
---	--	-----------------------	--	--	--	--	--

МЕРА 3.1: Уређење и инфраструктурно опремање насеља у којима живе Роми							
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС							
Период спровођења: 2025-2027. година				Тип мере: Инвестициона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број прикључених ромских домаћинстава на нову канализациону мрежу	Број	Евиденција ЈКП	3	2024.	6	9	15
Број ромских насеља на територији општине која имају асфалтиране све унутрашње саобраћајнице	Број	Евиденција ЈЛС	0	2024.	1	2	3

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.

Приходи из буџета	0401-0004; 0701-0002			
Донаторска средства		5.000,00	10.075,00	5.075,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
3.1.1 Изградња канализационе мреже	ЈЛС	ЈКП	2027.	Донаторска средства/МЗЖС	0401-0004	/	2.500,00	2.500,00
3.1.2 Изградња кишне канализације	ЈЛС	ЈКП	2027.	Донаторска средства/МЗЖС	0401-0004	/	2.575,00	2.575,00
3.1.3 Изградња саобраћајница	ЈЛС	/	2026.	Донаторска средства/МЗЖС	0701-0002	5.000,00	5.000,00	/

Мера 3.2: Успостављање правне подршке за решавање имовинско-правних односа и озакоњење објеката

Институција одговорна за реализацију: ЈЛС							
Период спровођења: 2025-2027. година				Тип мере: Организационо - управљачка			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број озакоњених објеката у којима живе Роми	Број	Евиденција ЈЛС	3	2024.	6	9	15

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Приходи из буџета	0602-0001			
Донаторска средства		/	960,00	960,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
3.2.1 Успостављање бесплатне правне помоћи у поступцима озакоњења	ЈЛС	/	2027.	Буџет ЈЛС	0602-0001			

објекта (доношење Одлуке)								
3.2.2 Информисање ромске заједнице о постојању бесплатне правне помоћи	ЈЛС	ОЦД	2027.	Буџет ЈЛС	0602-0001			
3.2.3 Пружање бесплатне правне помоћи у поступцима озакоњења објекта	ЈЛС	/	2027.	Донаторска средства/МДУЛ С	0602-0001	/	960,00	960,00

Мера 3.3: Стамбена подршка кроз адаптацију, санацију и изградњу станова за социјално угрожене породице							
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС							
Период спровођења: 2025-2027.				Тип мере: Инвестициона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број ромских породица стамбено збринутих у становима за социјално становање	Број	Евиденција ЦСР	17	2024.	17	18	20

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Приходи из буџета	1101-0004	1.000,00	1.000,00	/
Донаторска средства		/	30.300,00	30.300,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
3.3.1 Материјална подршка ромским породицама за адаптацију и санацију стамбених објеката	ЈЛС	ЦСР	2027.	Донаторска средства	1101-0004	/	300,00	300,00
3.3.2 Израда пројектно-техничке документације за изградњу станова за социјално становање	ЈЛС	/	2026.	Буџет ЈЛС	1101-0001	1.000,00	1.000,00	/
3.3.3 Изградња станова за социјално становање	ЈЛС	/	2027.	Донаторска средства	1101-0004	/	30.000,00	30.000,00

Мера 3.4: Унапређење комуналних услуга и подизање свести о очувању животне средине и хигијене простора у ромским насељима

Институција одговорна за реализацију: ЈЛС							
Период спровођења: 2025-2027. година				Тип мере: Информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број Рома обухваћених активностима информисања	Број	Извештаји ДЗ и ЈКП	600	2024.	800	1000	1200
Број додатних канти за Ромске кориснике	Број	Извештај ЈКП	200	2024.	300	350	400
Број додатних контејнера	Број	Извештај ЈКП	20	2024.	40	50	60

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		2025.	2026.	2027.
Приходи из буџета	0401-0005	/	/	/
Донаторска средства		1.100,00	550,00	550,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу у активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
3.4.1								

Информативне радионице о подизању свести о очувању животне средине и одржавању хигијене стамбених простора и насеља	ЈЛС	ЈКП и ДЗ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	0401-0005			
3.4.2 Организовање заједничких радних акција за просторно уређење у ромским насељима	ЈЛС	ОЦД	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	0401-0005			
3.4.3 Набавка канти за смеће за ромска насеља	ЈЛС	ЈКП	2027.	Донаторска средства/МЗЖС	0401-0005	500,00	250,00	250,00
3.4.4 Постављање додатних контејнера у ромским насељима	ЈЛС	ЈКП	2027.	Донаторска средства/МЗЖС	0401-0005	600,00	300,00	300,00

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 4: Повећање доступности примарне здравствене заштите и унапређење репродуктивног и општег здравља ромског становништва
Институција одговорна за координацију и извештавање: ДЗ

Показатељ(и) на нивоу посебног циља (<i>показатељ исхода</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Удео ромске популације обухваћен основним превентивним прегледима	%	Извештај ДЗ	20	2024.	70	80	90
Број здравствено-едукативних активности одржаних у ромским насељима	Број	Извештај ДЗ	30	2024.	40	40	40

Мера 4.1: Унапредити здравље ромског становништва, посебно деце и омладине кроз промоцију здравих стилова живота							
Институција одговорна за реализацију: ДЗ							
Период спровођења: 2025-2027. година				Тип мере: Информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (<i>показатељ резултата</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број одржаних базара здравља	Број	Извештај ДЗ	5	2024.	5	5	5
Удео едукаковане ромске деце и омладине у ромским насељима	%	Извештај ДЗ	95	2024.	100	100	100

Одржане трибине и радионице на тему малолетничких трудноћа	Број	Извештај ДЗ и ЦСР	15	2024.	15	15	15
--	------	-------------------	----	-------	----	----	----

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Приходи из буџета	1801-0001	50,00	50,00	50,00
Донаторска средства		1.500,00	1.250,00	1.250,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
4.1.1 Успостављање Саветовалишта за младе	ДЗ	ЦРВЕНИ КРСТ	2027.	Донаторска средства	1801-0001	1.250,00	1.000,00	1.000,00
4.1.2 Израда и дистрибуција промотивног материјала о услугама и програмима Саветовалишта за младе	ДЗ - ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА	САВЕТ ЗА ЗДРАВЉЕ	2027.	Донаторска средства	1801-0001	150,00	150,00	150,00
4.1.3 Подршка раду Школе родитељства и Кутку за родитеље	ДЗ -	/	2027.	Буџет ЈЛС/ Донаторска средства	0902 -0020	150,00	150,00	150,00

	ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА							
4.1.4 Промоција здравља кроз јавно здравствени рад	ДЗ - ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА	ЦРВЕНИ КРСТ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			
4.1.5 Едукативне радионице у основним школама о значају здраве исхране и здравих стилова живота	ДЗ - ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА	ОШ, ЦРВЕНИ КРСТ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			
4.1.6 Радионице и предавања за 7. и 8. разред ОШ и средњу школу на тему примене контрацепције ради превенције малолетничких трудноћа	ДЗ - ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА	ОШ, СШ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			

Мера 4.2: Оснаживање локалних механизма за потпун приступ услугама здравствене заштите	
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС	
Период спровођења: 2025-2027. година	Тип мере: Институционално-управљачко-организациона

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број ангажованих здравствених медијатора	Број	Министарство здравља, ДЗ	0	2024.	1	1	1
Број одржаних састанака Мобилног тима	Број	Извештаји Мобилног тима	0	2024.	6	6	6

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Приходи из буџета	1801-0001		500,00	
Донаторска средства		1.060,00	1.060,00	1.060,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
4.2.1 Ангажовање здравственог медијатора	ДЗ	Министарство здравља, ЈЛС	2027.	Буџет ЈЛС/Донаторска средства	1801-0001	960,00	960,00	960,00

4.2.2 Јачање капацитета Мобилног тима у циљу решавања проблема у области здравствене заштите	МОБИЛНИ ТИМ	ДЗ	2027.	Буџет ЈЛС/Донаторск а средства	1801-0001	100,00	100,00	100,00
4.2.3 Укључивање представника ромске националности у Савет за здравље	ЈЛС	ДЗ САВЕТ ЗА ЗДРАВЉЕ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			
4.2.4 Ревидирање Плана јавног здравља	ЈЛС	ДЗ	2026.	Буџет ЈЛС	1801-0001		500,00	

Мера 4.3: Унапредити хигијенско-санитарне услове становања у ромским домаћинствима								
Институција одговорна за реализацију: ДЗ, ЈКП, ЈЛС								
Период спровођења: 2025-2027. година					Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга			
Прописикојеје потребноизменити/усвојити за спровођење мере:					Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	

Број одржаних радионица на тему превенције заразних и паразитских болести	Број	Извештај ДЗ	6	2024.	6	6	6
Број уклоњених дивљих депонија из ромских насеља	Број	Извештај ЈКП	0	2024.	2	2	2

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Приходи из буџета	0401-0005; 1801-0001	500,00	500,00	500,00
Донаторска средства		700,00	700,00	700,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2024.	2025.	2026.
4.3.1. Уклањање дивљих депонија из ромских насеља	ЈЛС	ЈКП	2027.	Буџет ЈЛС	0401-0005	500,00	500,00	500,00
4.3.2. Дезинсекција и дератизација ромских насеља	ЈЛС	ЗЗЈЗ ПИРОТ	2027.	Буџет ЈЛС/ Донаторска средства	0401-0005	300,00	300,00	300,00

4.3.3. Едукативне радионице на тему превенције заразних и паразитских болести	ДЗ	ОЦД, ЗДРАВСТВЕ НИ МЕДИЈАТО Р	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			
4.3.4 Едукације о јавном здрављу – теренске посете лекара и патронажних сестара	ДЗ	Мобилни тим	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			
4.3.5 Набавка опреме и средстава за одржавање хигијене у ромским домаћинствима	ЈЛС	ЦСР	2027.	Донаторска средства	0401-0005	400,00	400,00	400,00

Мера 4.4: Унапредити коришћење превентивних програма здравствене заштите од стране ромске популације							
Институција одговорна за реализацију: ДЗ							
Период спровођења: 2025-2027. година				Тип мере: Информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.

Број Рома и Ромкиња обухваћених здравственим посетама и превентивним прегледима	Број	Извештај ДЗ	/	2024.	150	300	300
Удео информисаних становника ромских насеља о правима и обавезама из здравственог осигурања и потреби превентивних прегледа	%	Извештај ДЗ, Извештај ЦСР	95	2024.	95	97	100

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Приходи из буџета	1801-0001	/	/	/
Донаторска средства		/	/	/

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
4.4.1 Организовање акција превентивних прегледа за Роме	ДЗ – ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА		2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			

4.4.2 Спровођење радионица/трибина о значају превентивних прегледа	ДЗ – ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА	САВЕТ ЗА ЗДРАВЉЕ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			
4.4.3 Информативне трибине о правима и обавезама из здравственог осигурања	ДЗ – ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА	САВЕТ ЗА ЗДРАВЉЕ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			
4.4.4 Подршка породиљама ромске националности везана за пријаву деце након порођаја	ДЗ – ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА И ЦСР	ЈЛС, ЦСР	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			
4.4.5 Подршка породиљама ромске националности везана за вакцинацију деце	ДЗ – ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА, ПЕДИЈАТРИЈСКА СЛУЖБА	ЈЛС, ЦСР	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			
4.4.6 Спровођење активности индивидуалног рада са лицима ромске националности	ДЗ – ПАТРОНА ЖНА СЛУЖБА	ЦСР	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	1801-0001			

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 5: Унапређење информисаности и приступа правима и услугама из области социјалне заштите за све категорије ромског становништва							
Институција одговорна за координацију и извештавање: ЈЛС							
Показатељ(и) на нивоу посебног циља (<i>показатељ исхода</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Удео ромских домаћинстава која примају новчану социјалну помоћ	%	Извештаји ЦСР	80	2024.	75	70	65
Број доступних услуга социјалне заштите у заједници чији су корисници Роми	Број	Извештаји ОЦД	2	2024.	2	3	3

МЕРА 5.1. Спровођење превентивних мера у раду са ромским породицама у ризику од насиља у породици, малолетничке делинквенције и дечијих бракова							
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС, ЦСР							
Период спровођења: 2025-2027. година				Тип мере: Информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (<i>показатељ резултата</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.

Број одржаних саветодавних радионица на тему породичног насиља	Број	Извештај ЦРП	0	2024.	5	5	5
Број одржаних часова у ОШ на тему насиља у породици и штетности раних бракова	Број	Извештај ЦРП	0	2024.	5	5	5

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		2025.	2026.	2027.
Приходи из буџета	0902-0019	30,00	30,00	30,00
Донаторска средства		100,00	100,00	100,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
5.1.1 Организовање саветодавних и едукативних часова у школи о насиљу и штетности раних бракова	ЦРП	СШ, ОШ, ЈЛС, Мобилни тим	2027.	Буџет ЈЛС/Донаторска средства	0902-0019	50,00	50,00	50,00
5.1.2 Организовање радионица за родитеље	ЦРП	СШ, ОШ, ЈЛС,	2027.	Буџет ЈЛС/Донаторска средства	0902-0019	50,00	50,00	50,00

ромске деце на тему малолетничке делинквенције		Мобилни тим						
5.1.3 Индивидуални саветодавни рад са родитељима малолетних делинквената	ЦСР	СШ, ОШ, ЈЛС, Мобилни тим	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	0902-0019	10,00	10,00	10,00
5.1.4 Редовни састанци са стручним службама школа у циљу идентификације деце у ризику од раних бракова	ЦСР, СШ, ОШ, ДЗ	СШ, ОШ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	0902-0019	10,00	10,00	10,00
5.1.5 Саветодавни рад са младима/средњошколцима	СШ	ЦСР, ДЗ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	0902-0019	10,00	10,00	10,00

Мера 5.2: Обезбеђивање редовне материјалне помоћи и приступ услугама социјалне заштите корисницима ромске националности	
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС	
Период спровођења: 2025-2027. година	Тип мере: Обезбеђивање добара и пружање услуга
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:	Не

Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број породиља ромске националности које су оствариле накнаду зараде за време породиљског одуства	Број	Документац ија ЈЛС	4	2024.	6	8	10
Број породиља ромске националности које су оствариле право на Родитељски додатак	Број	Документац ија ЈЛС	29	2024.	30	35	40
Број породиља које су оствариле право на једнократну помоћ коју финансира ЈЛС	Број	Документац ија ЈЛС	29	2024.	30	35	40
Број ромских корисника услуга социјалне заштите у заједници (помоћ у кући, лични пратилац)	Број	Извештаји ОЦД	2	2024.	3	3	4

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Приходи из буџета	0902-0005; 0902-0019; 0902-0020	2.946,00	3.250,00	3.200,00
Донаторска средства		3.272,00	3.100,00	3.100,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
5.2.1 Једнократна новчана помоћ породиљама за рођење детета	ЈЛС	ЦСР	2027.	Буџет ЈЛС	0902-0020	1.500,00	1.750,00	2.000,00
5.2.2 Једнократне помоћи (лечење, школовање, животне намирнице, плаћање рачуна итд.)	ЦСР	ЈЛС	2027.	Буџет ЈЛС	0902-0005	1.446,00	1.500,00	1.200,00
5.2.3 Новчана социјална помоћ	МИНРЗС	ЦСР	2027.	Донаторска средства/МИНРЗС	0902-0005	3.122,00	3.000,00	3.000,00
5.2.4 Штампање водича кроз локалне услуге социјалне заштите	ЦСР	ЈЛС	2027.	Донаторска средства	0902-0019	150,00	100,00	100,00

Мера 5.3: Подршка добровољном радном ангажовању ради оснаживања сопствених капацитета и смањења броја корисника НСП ромске националности	
Институција одговорна за реализацију: ЈЛС	
Период спровођења: 2025-2027. година	Тип мере: Информативно-едукативна

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Број корисника НСП који је добровољно радно ангажован	Број	Извештаји ЦСР	0	2024.	3	10	15

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Приходи из буџета	0902-0019	/	/	/
Донаторска средства		/	/	/

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
5.3.1 Организовање радионица и инфо сесија о значају рада	НСЗ	ЈЛС, ЦСР, СШ	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	0902-0019			
5.3.2 Укључивање лица ромске националности у Савет за запошљавање	ЈЛС	ЦСР, ОЦД	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	0902-0019			

5.3.3 Успостављање сарадње НСЗ, образовних установа и ЦСР ради спровођења заједничких радионица	ЈЛС	НСЗ, СШ	ЦСР,	2027.	Буџет ЈЛС/редовна издвајања	0902-0019			
--	-----	------------	------	-------	-----------------------------------	-----------	--	--	--

Мера 5.4: Информисање ромске популације о правима из области социјалне заштите и пружање помоћи при остваривању права							
Институција одговорна за реализацију: ЦСР							
Период спровођења: 2025-2027. година				Тип мере: Информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:				Не			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2025.	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.
Удео ромског становништва упознат са правима из социјалне заштите	%	Извештај ЦСР	20	2024.	50	70	80

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У години 2025.	У години 2026.	У години 2027.
Приходи из буџета	0602-0001			
Донаторска средства		1.100,00	1.100,00	1.100,00

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						2025.	2026.	2027.
5.4.1 Увођење позиције ромског медијатора при ЦСР	ЈЛС	ЦСР, ОЦД	2027.	Донаторска средства	0602-0001	1.000,00	1.000,00	1.000,00
5.4.2 Штампање информатора о правима и условима остваривања права из области социјалне заштите	ЦСР	ОЦД	2027.	Донаторска средства	/	100,00	100,00	100,00

9. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Израдом и усвајањем Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025–2027. године, стварају се услови за доследно спровођење дефинисаних мера и активности уз обезбеђивање потребних финансијских ресурса из буџета Општине у годинама реализације Акционог плана са једне стране, као и предуслови за аплицирање на конкурсима за финансирање пројеката у области инклузије Рома и Ромкиња, расписаних од стране донатора или виших нивоа власти, са друге стране.

Сходно наведеном, локални акциони план ће се спроводити ангажовањем средстава буџета Општине Бела Паланка, средствима виших нивоа власти (буџет РС), као и донацијама од стране приватног сектора и међународних организација, укључујући и ЕУ.

Акциони план садржи процену трошкова за спровођење активности предвиђених предметним планом, стога је неопходно вршити и адекватно планирање дефинисаних расхода у складу са мерама и активностима у конкретним програмима буџета, ради остваривања циљева програмског буџетирања у локалној самоуправи. Један од битних фактора у постављању релације између утврђених посебних циљева, мера, активности, рокова и извора финансирања, била је и динамика њиховог финансирања из буџета, односно потенцијалних донаторских средстава, што на средњорочном плану спровођења активности подразумева да се неке активности спроводе само у једној години акционог плана, а неке се спроводе у континуитету, током три године.

Укупан износ потребан за реализацију Акционог плана за инклузију Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025–2027. године износи 170.474.000,00 РСД. Очекивана издвајања из буџета Општине за реализацију свих активности предвиђених Акционим планом, у току наредног трогодишњег периода износе 33.031.000,00 РСД, док очекивана средства из донаторских извора износе 137.443.000,00 РСД. Један део средстава из локалног буџета Општина Бела Паланка већ ангажује спровођењем својих редовних активности нпр. у области социјалне заштите, образовања или запошљавања које су регулисане локалним одлукама, док је за поједине активности потребно обезбедити додатна средства из буџета. Додатна средства која се очекују из буџета су за прву и другу годину мањег обима, а затим се очекује њихово повећање у последњој години реализације ЛАП-а што ће значајно утицати на степен реализације ЛАП-а за Роме општине Бела Паланка.

Обезбеђење донаторских средстава у току трајања спровођења Акционог плана је у надлежности општинских служби које ће бити задужене за спровођење Акционог плана.

Финансирање предвиђених мера, по предложеним активностима у оквиру појединих посебних циљева из ЛАП-а, потребно је буџетирати путем Одлуке о буџету општине Бела Паланка у периоду спровођења Акционог плана. У складу са Упутством за израду програмског буџета, спровођење појединих мера потребно је планирати **као програмску активност** (текућа и континуирана делатност корисника буџета чијим спровођењем се постижу циљеви који доприносе достизању циљева програма), односно **као пројекат** (временски ограничен пословни подухват корисника буџета са јасно дефинисаним исходом, односно променом која се жели постићи, потребним ресурсима и управљачком структуром).

Када се посматрају поједине области којима се ЛАП бави, мере и активности по посебним циљевима припадају различитим програмима локалног буџета. У наставку је приказано које ће се дефинисане активности из Локалног акционог плана за инклузију Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025–2027. године, финансирати из средстава предвиђених за реализацију ЛАП-а, из буџета Општине Бела Паланка.

Посебан циљ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности квалитетним предшколским, основним и средњошколским образовањем и пружање подршке школовању деце, младих и одраслих

У оквиру **Посебног циља 1** налазе се активности као што су информисање и подизање свести ромске популације за укључивање деце у образовни систем, спречавање напуштања школе и мере материјалне и финансијске помоћи деци и младима. Активности које су претежно едукативног карактера могуће је финансирати кроз програм 11 – Социјална и дечија заштита, за оне активности које имају карактер социјалних давања. За поједине активности у оквиру Посебног циља 1, могуће је обезбедити средства у оквиру Програма 8 – Предшколско васпитање, Програма 9 – Основно образовање и васпитање и Програма 10 – Средње образовање и васпитање.

Такође, у **оквиру Посебног циља 1** потребно је посветити пажњу осталим изворима финансирања (ван оквира 01 – Приходи из буџета, тј. локалног буџета) и аплицирати на конкурсима путем којих би се спроводиле активности предвиђене у области образовања.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025–2027. (РСД)
МЕРА 1.2: Обезбеђивање материјалне и стручне подршке родитељима, деци и ученицима ромске националности на свим нивоима образовања уз делотворну превенцију напуштања школовања		
1.2.1	Стипендије за средњошколце ромске националности	5.250.000,00
1.2.2	Финансирање превоза за ученике основних и средњих школа	6.000.000,00

Предложене активности у оквиру **Мере 1.2.** из Акционог плана се већ финансирају средствима буџета у датим износима у оквиру **Програма 11 – Социјална заштита, ПА 006 Подршка деци и породици са децом.** Сва деца неvezано за националну припадност имају обезбеђен превоз и стипендију, са напоменом да се стипендирају само средњошколци који похађају школу на територији општине Бела Паланка.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025–2027. (РСД)
МЕРА 1.3: Оснажити стручне капацитете образовних установа и васпитно образовног кадра да одговоре на образовне, развојне и културолошке потребе деце и младих ромске националности у процесу образовања и васпитања		
1.3.4	Организовање радионица са наставним и васпитним кадровима за унапређење сарадње са ромским породицама и рад са ромском децом	30.000,00

Према предложеним активностима **Мере 1.3** из Акционог плана, потребно је предвидети буџетска средства за организовање радионица са наставним и васпитним кадровима за унапређење сарадње са ромским породицама и рад са ромском децом. С обзиром на то да су активности едукативног карактера, могуће је њихово финансирање кроз програме **Програм 9 – Основно образовање и васпитање и Програм 10 – Средње образовање и васпитање.**

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025–2027. (РСД)
Мера 1.4: Унапређење постојећих и креирање нових модела подршке за образовање одраслих и оних који су рано напустили школовање		
1.4.2	Информисање одраслог ромског становништва о могућностима и начинима стицања основношколског образовања кроз кампање и промоцију концепта функционалног основног образовања одраслих и услуга у ОШ „Јован Аранђеловић” у Црвеној Реци	60.000,00

Према предложеним активностима **Мере 1.4** из Акционог плана, потребно је предвидети буџетска средства за информисање одраслог ромског становништва о могућностима и начинима стицања основношколског образовања у оквиру **Програма 9 – Основно образовање и васпитање**.

Посебан циљ 2: Повећање конкурентности/квалификованости лица ромске националности на тржишту рада и њихово економско оснаживање

Спровођење постављеног **Посебног циља 2** потребно је спроводити у сарадњи са **Националном службом за запошљавање** кроз закључивање посебних споразума са НСЗ. Такође, у оквиру **Посебног циља 2** потребно је посветити пажњу осталим изворима финансирања (ван оквира 01 – Приходи из буџета, тј. локалног буџета) и аплицирати на конкурсима путем којих би се спроводиле активности предвиђене у области запошљавања. Буџетирање средстава за предложене мере и активности највећим делом је могуће реализовати у оквиру **Програма 3 – Локални економски развој**, преко програмске активности 1501-0002 – Мере активне политике запошљавања.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025–2027. (РСД)
Мера 2.1: Подршка усклађивању квалификација и компетенција лица ромске националности са потребама тржишта рада		
2.1.4	Организовање обука из области предузетништва и женског предузетништва у сарадњи са НСЗ и Регионалном развојном агенцијом Југ (РРА Југ)	300.000,00

Према предложеним активностима **Мере 2.1** из Акционог плана, потребно је предвидети буџетска средства за организовање обука из области предузетништва и женског предузетништва у сарадњи са НСЗ и Регионалном развојном агенцијом Југ (РРА Југ) у оквиру **Програма 15 – Опште услуге локалне самоуправе**.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025–2027. (РСД)
Мера 2.2: Повећање укључености Рома и Ромкиња у доступне мере активне политике запошљавања		
2.2.3	Обука ромског становништва за активно тражење посла	300.000,00
2.2.4	Субвенције за samozapoшљавање, у сарадњи са НСЗ	1.105.000,00
2.2.5	Субвенције за послодавце који запошљавају Роме и Ромкиње	1.500.000,00
2.2.6	Запошљавање Рома и Ромкиња кроз јавне радове	400.000,00
2.2.7	Стручна пракса	4.450.000,00

С обзиром на то да се **Мера 2.2** односи на омогућавање запошљавања Рома и Ромкиња, као и да се овакве активности финансирају путем ЛАП-а за запошљавање, потребно их је финансирати у **оквиру Програма 3 – Локални економски развој**, ПА 0002 Мере активне политике запошљавања.

Посебан циљ 3: Унапређење услова становања ромске популације у општини Бела Паланка

Активности које се везују за овај посебан циљ већим делом ће се финансирати из донаторских средстава. У оквиру **Програма 1 - Становање, урбанизам и просторно планирање**, програмска активност 0001 - Просторно и урбанистичко планирање, опредељена су средства за активност израде пројектно-техничке документације за изградњу станова за социјално становање.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025–2027. (РСД)
МЕРА 3.3: Стамбена подршка кроз адаптацију, санацију и изградњу станова за социјално угрожене породице		
3.3.2	Израда пројектно-техничке документације за изградњу станова за социјално становање	2.000.000,00

Један део предвиђених активности је пројектног типа, па је такође, неопходно посебну пажњу посветити осталим изворима финансирања (ван оквира 01 – Приходи из буџета, тј. локалног буџета) и аплицирати на разним конкурсима, нпр. за изградњу комуналне инфраструктуре, пружање бесплатне правне помоћи у поступцима озакоњења објеката, за пружање материјалне подршке ромским породицама за адаптацију и санацију стамбених објеката, за изградњу станова за социјално становање и др.

Посебан циљ 4: Повећање доступности примарне здравствене заштите и унапређење репродуктивног и општег здравља ромског становништва

Ради реализације предвиђених активности у области здравља потребно је буџетирати средства за ревидирање Плана јавног здравља и то у оквиру **Програма 12 – Здравствена заштита**, затим за подршку раду Школе родитељства и Кутку за родитеље у оквиру **Програма 11 – Социјална и дечја заштита** и за уклањање дивљих депонија из ромских насеља кроз **Програм 6 – Заштита животне средине**.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025–2027. (РСД)
МЕРА 4.1: Унапредити здравље ромског становништва, посебно деце и омладине кроз промоцију здравих стилова живота		
4.1.3	Подршка раду Школе родитељства и Кутку за родитеље	150.000,00
МЕРА 4.2: Оснаживање локалних механизма за потпун приступ услугама здравствене заштите		
4.2.4	Ревидирање Плана јавног здравља	500.000,00
МЕРА 4.3: Унапредити хигијенско-санитарне услове становања у ромским домаћинствима		
4.3.1	Уклањање дивљих депонија из ромских насеља	1.500.000,00

Посебан циљ 5: Унапређење информисаности и приступа правима и услугама из области социјалне заштите за све категорије ромског становништва

С обзиром на то да се највећим делом ради о едукативним активностима које су везане за област рада Центра за социјални рад, највећи део средстава се може обезбедити у оквиру **Програма 11 – Социјална и дечија заштита**. Један део предвиђених активности је пројектног типа, па је такође, неопходно посебну пажњу посветити осталим изворима финансирања (ван оквира 01 – Приходи из буџета, тј. локалног буџета) и аплицирати на конкурсима донатора.

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025–2027. (РСД)
МЕРА 5.1: Спровођење превентивних мера у раду са ромским породицама у ризику од насиља у породици, малолетничке делинквенције и дечијих бракова		
5.1.3	Индивидуални саветодавни рад са родитељима малолетних делинквената	30.000,00
5.1.4	Редовни састанци са стручним службама школа у циљу идентификације деце у ризику од раних бракова	30.000,00
5.1.5	Саветодавни рад са младима/средњошколцима	30.000,00
МЕРА 5.2: Обезбеђивање редовне материјалне помоћи и приступ услугама социјалне заштите корисницима ромске националности		
5.2.1	Једнократна новчана помоћ породиљама за рођење детета	5.250.000,00
5.2.2	Једнократне помоћи (лечење, школовање, животне намирнице, плаћање рачуна итд.)	4.146.000,00

Пројекти за које се обезбеђују средства из других извора (донатори и остали)

У случају одређених мера и активности, имајући у виду период од три године реализације ЛАП-а, руководило се могућностима конкурисања за донаторска средства. У складу са тим, примењен је приступ да је свуда где су препознате потребе за донаторским средствима назначено (су)финансирање из донаторских средстава (као могућност конкурисања по објављеним конкурсима).

Ознака активности	Активност	Укупна средства 2025–2027. (РСД)
МЕРА 1.1: Унапредити информисаност родитеља, деце и ученика ромске националности о значају раног и континуираног развоја и образовања, и пружити стручну подршку у остваривању њихових права из области образовања		
1.1.1	Едукативне радионице за родитеље ромске деце о значају васпитања и образовања деце у раном узрасту и обезбеђивању континуитета у образовању	60.000,00
1.1.3	Едукације за родитеље ромске деце где би предавачи били успешни Роми и Ромкиње	150.000,00
Мера 1.2: Обезбеђивање материјалне и стручне подршке родитељима, деци и ученицима ромске националности на свим нивоима образовања уз делотворну превенцију напуштања школовања		
1.2.3	Обезбеђивање школског прибора за ученике ромске националности у основном образовању, који су социјално угрожени или слабијег материјалног стања	3.000.000,00
МЕРА 1.3: Оснажити стручне капацитете образовних установа и васпитно образовног кадра да одговоре на образовне, развојне и културолошке потребе деце и младих ромске националности у процесу образовања и васпитања		
1.3.1	Похађање акредитованих обука намењених просветним радницима за рад са децом из маргинализованих група	351.000,00
1.3.2	Ангажовање педагошких асистената	16.360.000,00
1.3.3	Организовање радионица у основним школама на тему различитости, интеркултуралности, традицији и култури Рома	300.000,00
Мера 1.4: Унапређење постојећих и креирање нових модела подршке за образовање одраслих и оних који су рано напустили школовање		
1.4.1	Организовање и финансирање програма неформалног образовања одраслих и младих	900.000,00

Мера 2.1: Подршка усклађивању квалификација и компетенција лица ромске националности са потребама тржишта рада		
2.1.1	Мотивационе радионице у ромским насељима за укључивање у програме формалног и неформалног образовања	150.000,00
2.1.2	Спровођење обука за дефицитарна занимања и информисање о будућим зеленим пословима	300.000,00
2.1.5	Радионице за оснаживање Ромкиња за коришћење мера за запошљавање	300.000,00
Мера 2.2: Повећање укључености Рома и Ромкиња у доступне мере активне политике запошљавања		
2.2.4	Субвенције за samozapošljavanje, у сарадњи са НСЗ	4.000.000,00
2.2.6	Запошљавање Рома и Ромкиња кроз јавне радове	900.000,00
2.2.8	Подршка постојећим привредницима ромске националности кроз програме подршке локалне самоуправе	1.500.000,00
2.2.9	Подршка занатлијама ромске националности – за стандардизацију производње производа, проналажење тржишта, радне снаге и квалитетне сировине	1.350.000,00
2.2.10	Подршка неформалним сакупљачима отпада кроз регистрацију, легализацију и субвенције	600.000,00
МЕРА 3.1: Уређење и инфраструктурно опремање насеља у којима живе Роми		
3.1.1	Изградња канализационе мреже	5.000.000,00
3.1.2	Изградња кишне канализације	5.150.000,00
3.1.3	Изградња саобраћајница	10.000.000,00
Мера 3.2: Успостављање правне подршке за решавање имовинско-правних односа и озакоњење објеката		
3.2.3	Пружање бесплатне правне помоћи у поступцима озакоњења објеката	1.920.000,00
Мера 3.3: Стамбена подршка кроз адаптацију, санацију и изградњу станова за социјално угрожене породице		
3.3.1	Материјална подршка ромским породицама за адаптацију и санацију стамбених објеката	600.000,00
3.3.3	Изградња станова за социјално становање	60.000.000,00
Мера 3.4: Унапређење комуналних услуга и подизање свести о очувању животне средине и хигијене простора у ромским насељима		
3.4.3	Набавка канти за смеће за ромска насеља	1.000.000,00

3.4.4	Постављање додатних контејнера у ромским насељима	1.200.000,00
Мера 4.1: Унапредити здравље ромског становништва, посебно деце и омладине кроз промоцију здравих стилова живота		
4.1.1	Успостављање Саветовалишта за младе	3.250.000,00
4.1.2	Израда и дистрибуција промотивног материјала о услугама и програмима Саветовалишта за младе	450.000,00
4.1.3	Подршка раду Школе родитељства и Кутку за родитеље	300.000,00
МЕРА 4.2: Оснаживање локалних механизма за потпун приступ услугама здравствене заштите		
4.2.1	Ангажовање здравственог медијатора	2.880.000,00
4.2.2	Јачање капацитета Мобилног тима у циљу решавања проблема у области здравствене заштите	300.000,00
Мера 4.3: Унапредити хигијенско-санитарне услове становања у ромским домаћинствима		
4.3.2	Дезинсекција и дератизација ромских насеља	900.000,00
4.3.5	Набавка опреме и средстава за одржавање хигијене у ромским домаћинствима	1.200.000,00
МЕРА 5.1: Спровођење превентивних мера у раду са ромским породицама у ризику од насиља у породици, малолетничке делинквенције и дечијих бракова		
5.1.1	Организовање саветодавних и едукативних часова у школи о насиљу и штетности раних бракова	150.000,00
5.1.2	Организовање радионица за родитеље ромске деце на тему малолетничке делинквенције	150.000,00
Мера 5.2: Обезбеђивање редовне материјалне помоћи и приступ услугама социјалне заштите корисницима ромске националности		
5.2.3	Новчана социјална помоћ	9.122.000,00
5.2.4	Штампање водича кроз локалне услуге социјалне заштите	350.000,00
Мера 5.4: Информисање ромске популације о правима из области социјалне заштите и пружање помоћи при остваривању права		
5.4.1	Увођење позиције ромског медијатора при ЦСР	3.000.000,00
5.4.2	Штампање информатора о правима и условима остваривања права из области социјалне заштите	300.000,00

Због тога што није било могуће прецизно утврдити износе по годинама услед непознавања услова конкурса, износи су дефинисани апроксимативно. Такође, идентификацију донаторских средстава по изворима и изнонима, односно наменама за које донатори одобравају средстава, као и динамику трајања сваког пројекта и процењене износе који би се могли односити на ромску популацију, није било могуће свуда прецизно проценити услед непознавања услова конкурса (имајући у виду да су пројекти углавном у оквиру много већих целина или намена које

се односе не само на националне мањине, него рецимо на породицу или омладину или незапослене, односно одређене социјалне групе, без прављења разлике према националној припадности).

10. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а

Локални акциони план се спроводи реализацијом мера и активности које су детаљно разрађене у акционом плану (АП) овог документа, а за праћење његове имплементације одговорна је **Радна група за праћење реализације ЛАП-а**, која ће бити именована након усвајања ЛАП-а од стране Скупштине општине Бела Паланка.

У поступку праћења спровођења ЛАП-а најмање 2 пута годишње ће се организовати састанци **Радне група за праћење реализације ЛАП-а**, како би се размотрила динамика спровођења мера и активности из ЛАП-а које су планиране за спровођење у текућој години, као и да би носиоци и партнери задужени за реализацију појединих мера разменили информације и размотрили уочене проблеме и начине њиховог превазилажења. Састанке Радне групе сазива координатор који уједно утврђује и дневни ред састанака.

Највећи део одговорности за спровођење појединачних мера и активности у оквиру ЛАП-а припада носиоцима активности.

Начелници организационих јединица Општинске управе као и директори јавних установа и предузећа пружиће помоћ Радној групи за праћење реализације ЛАП-а, која ће бити одговорна како за праћење реализације ЛАП-а, тако и за извештавање о постигнутим резултатима, како на годишњем нивоу, тако и на трогодишњем нивоу тј. по истеку периода за који се документ усваја. У непосредној реализацији мера, активности и пројеката обухваћених ЛАП-ом активно учествују актери који су у оквиру АП наведени као носиоци активности или партнери, међу којима се, између осталог, налазе: ЈЛС са својим организационим јединицама, Мобилни тим, предшколска установа, основне школе и средња школа које похађају ученици ромске националности, Дом здравља, Центар за социјални рад, НСЗ филијала Бела Паланка, јавно комунално предузеће, педагошки асистенти, ромска удружења, ОЦД и други локални актери.

Праћење мера и активности врши се преко показатеља учинка (показатељи резултата) који су дефинисани у АП за сваку појединачну меру и садрже циљане вредности за сваку појединачну годину спровођења. За праћење остварености општег и посебних циљева користе се показатељи исхода (за посебне циљеве) и показатељи ефеката (за општи циљ), чије су циљане вредности за последњу годину реализације ЛАП-а прецизно дефинисане самим документом. Праћење реализације ЛАП-а обухвата низ задатака међу којима се налазе:

- редовна комуникација и размена информација између свих актера укључених у реализацију ЛАП-а и то електронским путем, одржавањем периодичних састанака и подношењем извештаја,
- прикупљање свих података и информација о томе како тече реализација конкретних мера и активности, укључујући и формирање оних евиденција које до сада нису вођене, а битне су за праћење и евалуацију — обезбеђеност и утрошак буџетских средстава за реализацију ЛАП-а, поштовање временског оквира спровођења активности, ниво укључености партнера и квалитет сарадње између партнера, број крајњих корисника мера и активности, оствареност планираних индикатора итд.,

- дефинисање превентивних мера у случају појаве ризика који могу угрозити спровођење ЛАП-а, односно предлагање конкретних акција за решавање проблема када се појаве и угрозе спровођење конкретних мера и активности,
- информисање јавности и свих заинтересованих страна о томе како тече спровођење ЛАП-а,
- припрему и подношење годишњих и трогодишњег извештаја о реализацији ЛАП-а

Вредновање учинка (евалуација) подразумева оцену релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у циљу његовог преиспитивања и унапређења, било у процесу његове ревизије или током новог процеса стратешког планирања. Вредновање учинка подразумева спровођење ех-post анализе ефеката у складу са одредбама Закона о планском систему и Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика. Планирано је да ех-post анализа ЛАП-а буде спроведена у последњем кварталу 2027. године од стране екстерно ангажованог евалуатора, како би се обезбедила независна процена ефеката спроведеног ЛАП-а, као и улазне информације и препоруке за даље планирање социјалне инклузије Рома у Белој Паланци.

Годишњи извештај о реализацији ЛАП-а подноси Радна група за праћење реализације ЛАП-а Општинском већу општине Бела Паланка, најкасније до 31. марта текуће године за претходну. Одговорност за припрему годишњих извештаја носе начелници одељења Општинске управе и директори јавних установа и предузећа који су уједно одговорни и за спровођење мера, активности и пројеката у оквиру сваког посебног циља и Радна група за праћење реализације ЛАП-а. Радна група за праћење реализације ЛАП-а најкасније до 31. јануара текуће године доставља образац годишњег извештаја, свим носиоцима активности и партнерима, да га попуне у погледу остварених индикатора за мере, активности и пројекте. Рок за прикупљање података за потребе годишњег извештаја не може бити дужи од месец дана. Радна група за праћење реализације ЛАП-а ће, након добијања података, приступити обједињавању годишњег извештаја за свих 5 области социјалног укључивања Рома, како би га упутила Општинском већу општине Бела Паланка до наведеног рока.

Трогодишњи/финални извештај о реализацији ЛАП-а подноси Радна група за праћење реализације ЛАП-а Општинском већу, а оно га доставља Скупштини општине најкасније у року од 120 дана по истеку треће календарске године од дана усвајања ЛАП-а. Уз овај извештај доставља се и документ јавне политике (стратегија/локални акциони план или сл.) којим се замењује ЛАП за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2025-2027.године у новом планском периоду. Подела одговорности и начин припреме трогодишњег извештаја су исти као и код годишњих извештаја, само се за ову прилику користи посебан образац трогодишњег извештаја.

11. ПРИЛОЗИ

Прилог 1 – Одлука о приступању изради Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период 2024-2026. године

Прилог 2 - Решење о формирању Радне групе за израду Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња општине Бела Паланка за период 2024-2026. године

Прилог 3 – Анализа ефеката Локалног Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња општине Бела Паланка за период 2021-2023. године

Прилог 4 – Извештај о спроведеној јавној расправи

Прилог 5 – Одлука о измени Одлуке о приступању изради Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Бела Паланка за период од 2024-2026. године